

Pls 2285

ZZ ^{AK} 85

DREYFUS

OF

„DE VERMOORDE ONSCHULD”

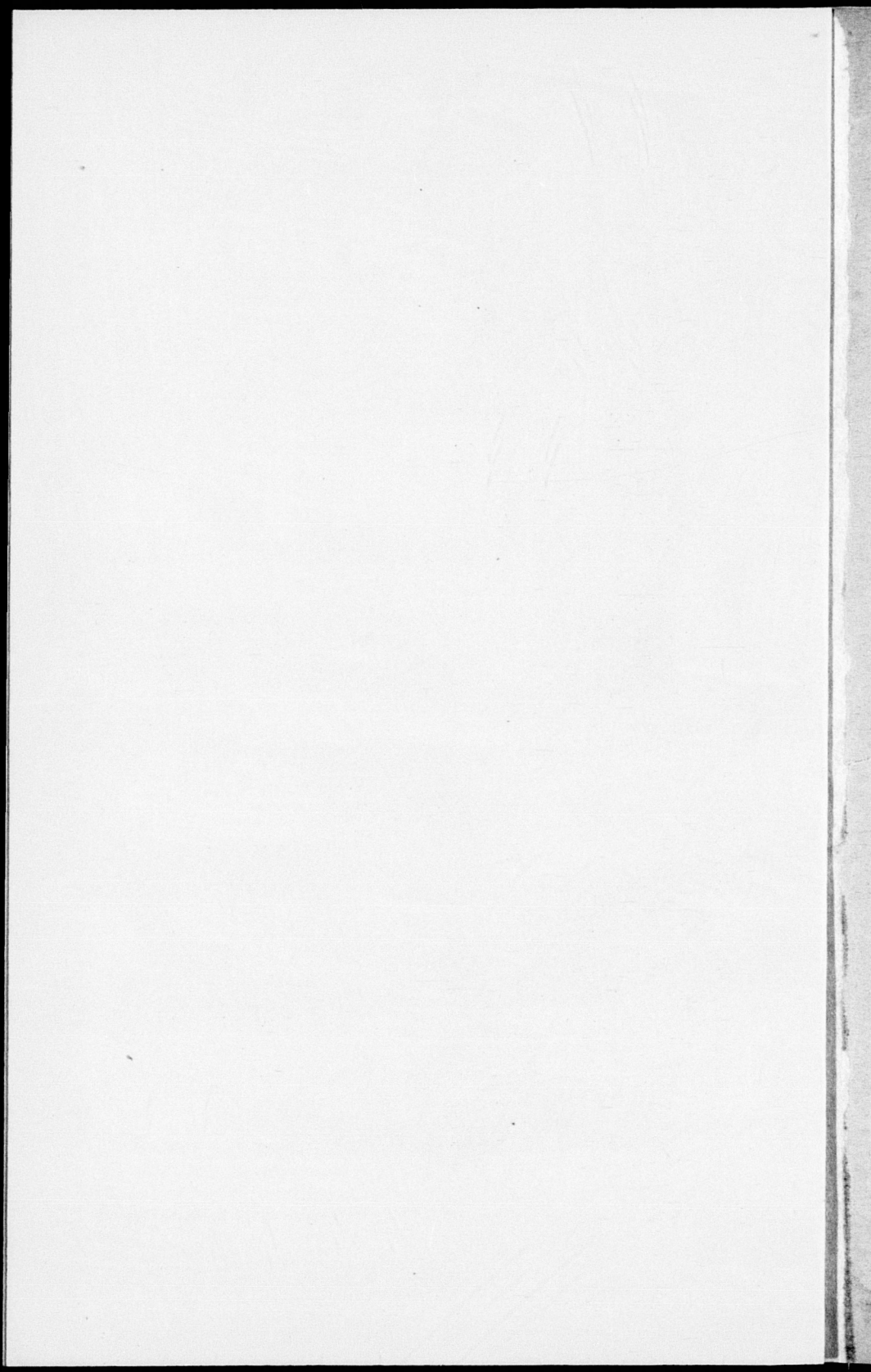
DOOR

A. VAN ROS.

TWEEDE DRUK.

NIJMEGEN,
L. C. G. MALMBERG.

1898.

DREYFUS

OF

DE VERMOORDE ONSCHULD

BIBLIOTHEEK UNIVERSITEIT UTRECHT

2944 908 3

Pln ' ZZ 85

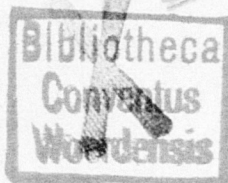
DREYFUS

OF

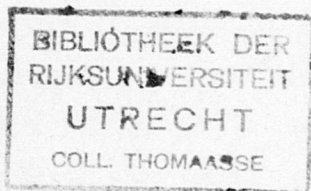
DE VERMOORDE ONSCHULD

DOOR

A. VAN ROS.

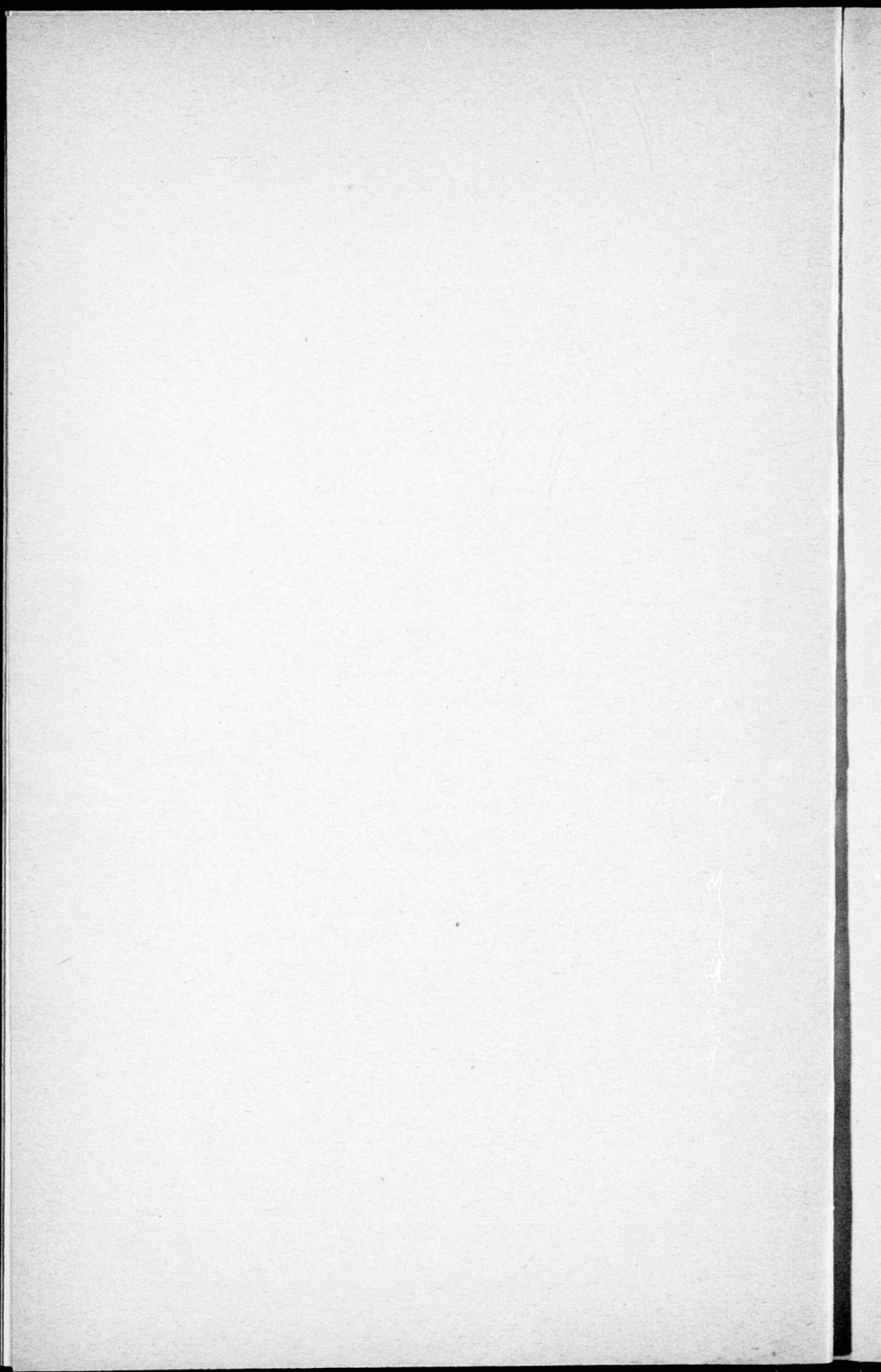


~~~~~  
TWEEDE DRUK.  
~~~~~


NIJMEGEN,
L. C. G. MALMBERG.

1898

EEN WOORD VOORAF.

Ik heb in beraad gestaan, of ik de reeks artikelen, door mij, over de Dreyfus-aangelegenheid, geplaatst in het *Noord-Brabantsch Dagblad*, in brochure-vorm zou vereenigen.

Wat beslissend voor mij was, het was de herinnering aan een briefje, door den Heer Yves Guyot, 29 Mei 1897, geschreven in den „*Siecle*”. Hierin kwam deze zinsnede voor:

„Daar de Vrijmetselaars dezelfde vijanden hebben als de Joden, „namelijk de Katholieken, begrijpen wij de houding niet van sommige „bladen, die de Joden aan de genade hunner tegenstanders overleveren, „in plaats van zich tegen deze met hen te vereenigen”.

„Aaneensluiting” tegen het „cléricalisme”, was de leus van het Dreyfus-syndikaat over geheel Europa.

„Aaneensluiting tegen de Sektariërs” zij de onze.

Dat de Dreyfus-campagne eene anti-clericale strekking had, dat de bedoeling ten grondslag lag, de bestrijding der Joodsche onbehoorlijkheden verdacht te maken, en, in een aanschouwelijk voorbeeld, het „fanatisme” der Joden-bekampers voor immer te schandvlekken, dit is niet twijfelachtig meer.

31 Dec. l.l. schreef de „*Croix*”: „het schijnt thans bewezen, dat het syndikaat ten gunste van Dreyfus, een komplot had gesmeed”.

Taxil zou den anti-maçonnieken strijd den kop indrukken; — Dreyfus het anti-semitisme der „clericalen”. — Dit was de toelg.

Die toelg is mislukt. Maar hij heeft bestaan.

Daarom besloot ik, mijne artikels saam te voegen, niet enkel als een protest tegen het schande-stuk „Dreyfus”, te Amsterdam (Dec. 1897) opgevoerd, maar ook als een blijvende waarschuwing tegen de Joodsche sluwheid.

* * *

Een woord over de bronnen van dit werkje.

Ik zeil meest op 't kompas der beide beste katholieke bladen van Parijs: „*Univers*” en „*Croix*”. Geen reden vond ik om te vermoeden, dat, waar zij andere Fransche bladen aanhaalden, hun goede trouw bij 't citeeren verdacht was.

Overigens werd de opvatting dier bladen gedeeld door de meerderheid der beste neutrale en liberale bladen in Frankrijk. De uitkomst heeft ook bewezen, dat het oordeel van *Croix*, *Univers*, *Soir*, *Jour*, *Echo de Paris* enz. enz. over het bedriegelijk Dreyfus-syndikaat juist was.

Een beknopte herinnering aan feiten uit 1894 is allicht niet overbodig.

Ik ontleen deze aan het, in militaire zaken, erkend deskundige blad „*Echo de Paris*” van 26 Dec. 1897:

„Van den aanvang van 1894 af bespeurt onze generale staf, dat „er stukken wegraken uit het Ministerie van Oorlog. De maatregelen „door twee naburige volken genomen, tot mobilisatie en samen- „trekking van troepen in geval van oorlog, bewijzen het. In April „1894 krijgt de tegen-spionnage een *schriftelijk bewijs* in handen. „Een weinig later onthult de ontdekking van het borderel (uittreksel „van te leveren stukken), dat de verrader thuis hoort in het „Ministerie van Oorlog zelf.

„De verdenking valt op Dreyfus. Men spant hem een strik. „Vertrouwelijk worden hem schijn-orders opgedragen; deze worden „verklapt aan het Buitenland. De dienst der inlichtingen laat hem „nu bespieden. Beamten ontdekken, dat Dreyfus betrekkingen „onderhoudt met verdachte dames, die in spionnendienst zijn van „het buitenland. De heer Cochefort, te Nizza, geheime agenten te „Brussel, leveren het bewijs, dat Dreyfus samenwerkt met vreemde „agenten. Nu legt de geheime dienst een stuk over, waarin *Dreyfus*’ „naam *voluit* wordt genoemd. Het wordt bewezen, dat hij in ’t geniep „stukken copieerde, hij kan echter niet aangeven waar die copieën „bleven; stukken verdwenen, die hij het laatst in handen had; „voor den krijgsraad gedaagd, wordt hij met algemeene stemmen „veroordeeld; in de gevangenis bekend hij aan een officier zijn „misdad” ¹⁾.

Drie jaar later speelt het drama: „*Dreyfus of de vermoorde onschuld*”.

Januari 1898.

A. VAN ROS.

¹⁾ Dit heeft nu 23 Januari 1898 Minister Méline *officieel*, publiek in de Kamer bevestigd.

INHOUD.

BLADZ

INLEIDING	V
I ^e BEDRIJF	I
1 ^e <i>Tooneel</i> : Uiteenzetting en verklaring uit herinneringen . .	I
2 ^e <i>Tooneel</i> : Fijne beschuitjes	5
3 ^e <i>Tooneel</i> : Een ondoorgrondelijke	8
II ^e BEDRIJF	11
1 ^e <i>Tooneel</i> : Vóór en tégen	11
2 ^e <i>Tooneel</i> : Eén, die er meer van weet	15
DE SCHRAGEN KRAKEN	21
III ^e BEDRIJF. Alle hens op dek	27
IV ^e BEDRIJF	32
1 ^e <i>Tooneel</i> : In fatsoenlijk gezelschap	32
2 ^e <i>Tooneel</i> : Alleenspraak van Scheurer-Kestner	38
3 ^e <i>Tooneel</i> : Een Redakteur in doodsnood	41
4 ^e <i>Tooneel</i> : Bengaalsch vuur, zevenklappers en sissers . .	45
V ^e BEDRIJF	48
1 ^e <i>Tooneel</i> : In de gerechtszaal	48
2 ^e <i>Tooneel</i> : Het syndikaat verpletterd	53
EPILOOG	57
BIJLAGEN	59

HET EERSTE BEDRIJF.

I.

Uiteenzetting en verklaring uit herinneringen.

De vermoorde onschuld, als men zoo beleefd is de verzekeringen der groote Pers voor lief te nemen, is de wegens landverraad veroordeelde ex-kapitein: de Jood Dreyfus.

Dit geslacht heeft zich een zekere vermaardheid verworven om zijn vaderlandsliefde.

Het was een Dreyfus, bankier te Parijs, die aan Pruisische generaals het feestmaal aanbod, zoodra deze geslagen vijanden van Frankrijk Parijs waren binnengerukt; het was een andere Dreyfus, die 1200 wagonladingen vergiftigd graan wilde binnensmokkelen in Rusland; de dood van eenige duizenden Russische boeren scheen hem weinig te bekreunen; het was een derde Dreyfus, die voor een paar jaar, wegens laaghartige overlevering van gewichtige staatsstukken, tot levenslange ballingschap werd veroordeeld.

Sinds korten tijd gaat de mare door de pers, dat deze man niet enkel de vermoorde onschuld speelt, maar ook werkelijk een ten onrechte veroordeelde is.

Hoe Eduard Drumont op de bres sprong, laat zich denken!

Minder gemakkelijk laat zich denken, hoe Redaktie's, die blijk gaven, het verdorvene en verderfelijke der Talmud-leer te doorgronden, aan de „waarschijnlijkheid” geloofd hebben der „verdrukte onschuld” Dreyfus.

Men behoeft waarlijk geen anti-semiet als Drumont te wezen, geen vechtersbaas met pistool en degen, geen halve socialist, geen penvoerder, die gewoon is in gal en bloed de veder te doopen, om de onbewezen beweringen van den Joodschen senator Scheurer-

Kestner, — droeve ridder van den Jood Dreyfus, — minstens bedenkelijk en verdacht te bestempelen

Vergeten mag niemand, dat Drumont meer dan eens bewijzen gaf „le flair des choses” te bezitten, in ongewone mate.

Hij was het, die immer, 13 jaren lang, niet zelden tegen alle waarschijnlijkheid in, Taxil een schelm en bedrieger heette; die, zelfs waar hooggeplaatste personen dezen huichelaar verdedigden, hem immer de spits voor den neus hield.

Hij was het, die, tegen duizenden volhield, dat Burdeau een onwaardige was, — Burdeau, de rechterhand van Rothschild, bekampte, tot 6 maanden gevangenis hem beloonden voor zijn liefde jegens het Vaderland.

De uitkomsten hebben Drumont hier en elders recht gedaan. Zijn blik is blijkbaar scherper dan die der meeste menschenkinderen.

Men geve hem, als hij zijne overtuiging blootlegt, niet al te spoedig den steen. Argumenten als: „Hoe kan hij dat weten?” bezitten ongetwijfeld eene zeer betrekkelijke waarde.

*
*
*

De vermoorde onschuld, Dreyfus, is niet zoo maar in een vloek en een zucht gegrepen, geoordeeld, gevonnist! Het lijkt er niet op. Terecht wordt een en ander uit het verleden thans herinnerd.

Generaal Billot ¹⁾ had argwaan tegen hem opgevat, daar, allereuwe waar Dreyfus deze in handen kreeg, documenten verdwenen. Generaal Billot ontbood hem, plaatste den commissaris van politie Cocheret in een aangrenzend vertrek en verzocht Dreyfus een brief te schrijven, dien hij, Billot, hem dicteeren zou.

Dreyfus zette zich neder. Billot liet hem schrijven, dat hij (Dreyfus) verzocht: de stukken terug te zenden, die hij verkocht had.... Hier wierp Dreyfus sidderend en bleekbestorven de pen neder. Een uur later was hij gevangen.

Aan den *Libre Parole* ontleen ik de volgende geschiedenis van den diefstal eener kaart:

„Eenige jaren geleden werd kapitein M., militair leeraar te Saint Cyr, door den minister van oorlog naar onze grenzen in het Zuid-Oosten gezonden, met de opdracht eenige practische lessen te geven aan een twintigtal officieren, die van de krijgsschool kwamen.

¹⁾ Ik heb ook hier en daar vermeld gevonden, dat het de Overste du Paty de Clam was, die Dreyfus er aldus in liet loopen.

Vóórdat hij vertrok, gaf de minister hem een nauwkeurig uitgewerkte kaart van dat gedeelte onzer grenzen. Het was een zeer kostbaar document en werd van zooveel gewicht gerekend, dat kapitein M. er borg voor moest blijven.

Op de bedoelde plaats gekomen, treedt de kapitein een herberg binnen met het plan, aan zijn twintig gezellen, waaronder zich Alfred Dreyfus bevond, eenige uitleggingen te geven. Zij namen plaats in eene afzonderlijke kamer, de leeraar ontvouwt zijn kaart op een tafel en de les begint.

Maar na eenige oogenblikken verlaat kapitein M. om ik weet niet welke reden het vertrek met eenige officieren. Er verloopen tien minuten; hij komt weder binnen en — welk een verbazing en onrust — vindt niet meer zijn kaart. Het kostbare document is verdwenen.

Vol spijt haastte de kapitein zich, het gebeurde aan den minister te seinen, die hem zeer berispte. Hij keert naar Parijs terug en gaat naar den minister; een nieuw tooneel.

De ongelukkige officier begreep zijn toestand. Hij zag, dat er geen uitzicht meer op bevordering was; zijn toekomst was gebroken; hij trok zich uit den dienst terug.

Nooit heeft kapitein M. gezegd, dat hij iemand van den diefstal verdacht, en toch, de jonge officieren, zijn toehoorders, hadden niet gearzeld Dreyfus openlijk te beschuldigen.

In het burgerlijk leven teruggekeerd, dacht hij langzamerhand niet meer aan het geval, toen generaal Mercier, ongeveer veertien dagen vóórdat Dreyfus voor den krijgsraad verscheen, hem verzocht aan het ministerie te komen.

„Kapitein,” zeide hij hem, „herinnert ge u, dat men u toen en toen zulk een kaart heeft ontstolen?”

„Ja, generaal”.

„Hebt ge vermoeden op iemand gehad?”

„Ja, generaal”.

„Dreyfus, nietwaar?”

En toen de oud-officier toestemmend knikte, hernam de minister:

„Wel parbleu, ja, hij was het zeker; overal, waar hij geweest is, heeft hij documenten gestolen!”

Kapitein M. is geen zinnebeeldig persoon; hij bestaat levend en wel.

Na het leger verlaten te hebben, heeft hij zich niet aan de ledigheid overgegeven; hij is een anderen werkking ingetreden en is een onzer verdienstelijkste ingenieurs geworden. Hij staat tegen-

woordig aan het hoofd van eene groote aannemersfirma te Parijs.

De *Gaulois* weet te verhalen, dat, toen een der leden van den krijgsraad, die Dreyfus in 1894 veroordeelde, in het burgerlijk leven was wedergekeerd, een officier hem vroeg, of hij zekerheid had nopens de schuld van Dreyfus.

„Kameraad,” luidde het antwoord, „al was de zaak niet geheel „klaar voor allen, toen wij in de kamer der beraadslaging binnen- „traden, alles was ons helder, zoodra ons zekere documenten waren „voorgelegd.” Dit getuigenis heeft nog niets van zijne beteekenis verloren.

Bertillon, de beroemde schriftdeskundige, die in het proces werd opgeroepen, schreef nu in de *Patrie*: „Alles wat ten gunste van Dreyfus wordt gezegd, is waanzin.”

Generaal Billot voegt hierbij (volgens den *Matin*) „Dreyfus is „veroordeeld met algemeene stemmen; het hooger beroep is eveneens „met algemeene stemmen verworpen. Deze zaak is dus afgelopen en „niemand mag op dit proces terugkomen.”

Heeft de Duitsche pers ten onrechte gemeend, dat de pijnlijke verklaring tijdens het proces van Lützow door Tausch afgelegd: „Ik ben een ellendeling, maar de grootste laagheden bedreef ik in „dienst van den Duitschen staf,” in verband stond met het ver- raad van Dreyfus? Zeker maakte in die dagen van Lützow van den Duitschen staf deel uit. De doodelijke stilte, die bij deze woorden heerschte in de zaal, de gejaagdheid, waarmede de presi- dent der rechtbank den verdediger van Tausch (Lubczynski) beval, hierover verder te zwijgen, dit alles gaf te denken!... .

* * *

Wat men ook zegge, niet bloot het „borderel” *) voerde tot Dreyfus veroordeeling.

Buiten het „borderel”, schrijft de *Echo de Paris*, bevat het rech- telijk dossier 24 getuigenissen, waarvan 1 verklaarde, dat men Dreyfus nota's heeft zien brengen aan een vreemden agent, wiens aanhouding onmogelijk is, (d. w. z. omdat hij deel uitmaakt van een gezantschap).

Ook heeft Dreyfus nooit kunnen opgeven, waarom hij in het

*) Later is nog vaak van dit „borderel” sprake. Ziehier, wat dit is: Een briefje, behelzend een „bordereau” (uittreksel) van te leveren geheime stukken. De schrijver van dit „borderel” is Dreyfus; hij is dus de verrader. Zoo oordeelde de Krijgsraad in 1894.

begin van '94, een ongesteldheid voorwendend, in het geheim een reis naar België heeft gedaan, en eerst op het laatste oogenblik heeft hij die reis bekend. De ministerraad heeft zich daarenboven kunnen overtuigen van de waarheid van het feit, dat de onbekende schrijver van de brieven, waarop Dreyfus' verdedigers zich beroepen, in geen geval ooit aangewezen is kunnen worden om de manoeuvres van '94 bij te wonen, en het veelgenoemde borderel maakt melding van „aanstaand vertrek naar de manoeuvres”. Dreyfus is de eenige officier van het 1e bureau, die bestemd was om ze bij te wonen. En het volgt uit den aard der zaak, dat de inlichtingen uit geen ander bureau konden komen dan uit het 1e bureau, dat belast is met de plannen voor de transporten, de zendingen naar het buitenland, het beproeven van uitvindingen, enz. Zonder nog te spreken van de andere bewijzen: het briefje, waarin Dreyfus voluit genoemd wordt, en zijne betrekking met een persoon, die, zoodra Dreyfus' aanhouding bekend werd, over de grenzen vluchtte.

* * *

Dat op het laatste oogenblik aan de rechters beslissende stukken zijn getoond, is onloochenbaar.

Even onloochenbaar is het, dat niet één enkel document ten zijnen gunste is overgelegd.

II.

Fijne Beschuitjes.

Met het aan de Joodsche natie spreekwoordelijk toegeschreven lawaai, heeft een deel zijner broeders zich in de weer gesteld, om „onzen Dreyfus” van het Duivels-eiland te halen.

Aan het hoofd dier drukte bemerken wij den ondoorgrondelijken Scheurer-Kestner, wiens signalement volgenderwijze kan worden opgemaakt.

Iemand, wien het minder aan jaren van publiek leven dan aan bekendheid ontbreekt; die met eene aan koppigheid grenzende vasthoudendheid in de volksvergadering heeft gezwegen; wiens politiek bestaan opgeluisterd wordt door zijn glorie als industrieel, chemist en natuurkundige; gewoon met hypothesen om te gaan, niet ongenegen van de deductieve methode, snuffelt hij volgaarne in gerech-

telijke raadsels. Hoog van hart is hij niet, toch klonk de dubbelnaam Scheurer-Kestner hem welgevalliger dan zijn Pruisisch-Israëlietische: „Scheurer”. Reden waarom hij den naam zijns schoonvaders, — Kestner, — bij den zijnen voegde. Een zwaar stuk ware het, in dit menschenleven van groot-doen en hoog-opgeven, te vinden, hoe het belangwekkende tegen het onvolledige opweegt; hij heeft immer stilzwijgend op de kamerzetels plaats genomen; de Jood Gambetta, zijn vriend, heeft er hem aan vastgeklonken, toen hij hem, — juist op het nippertje van 't scheiden, — onafzetbaar senatoriaal-ridder sloeg. Deze politicus is geen redenaar, geen publicist, geen rechtskundige, geen vermaardheid op welk denkbaar gebied ook van wetenschap of practische kunde; maar hij is Jood, dat zegt in Frankrijk veel; hij is rijk, dit zegt nog meer; en als hij, met de hand op de portefeuille, iets verklaart en den mond geopend heeft, om zijn wijdberoemd stilzwijgen te onderbreken, dan neemt hij het woord even bezwaarlijk terug als het nageslacht de lofspraak kan te niet doen, waarin Jules Ferry zijn koppigheid heeft vereeuwigd: „Scheurer en ik, wij zijn de muilezels van het Parlement.”

Ziedaar 's mans getrouw signalement.

En thans een woord over zijn Dreyfus-avontuur.

Eene week lang, schreef onlangs Eugène Tavernier in den *Univers*, heeft geheel Frankrijk aan de lippen gehangen van den heer Scheurer-Kestner, een Senator, die gewoonlijk zwijgt, en . . . ook nu den mond niet opendoet.

Van den aanvang af heeft, na Dreyfus' veroordeeling, de Joodsche familie Hadamard, — nabestaanden van Dreyfus — de groote trom geslagen voor den landverrader.

De achtenswaardige diepzinnige, genaamd Scheurer-Kestner, heeft eindelijk dit geraas vernomen, en in Juli 1897 heeft hij aan generaal Billot, minister van oorlog, zijne overtuiging blootgelegd, dat Dreyfus een verdrukte onschuld is.

De generaal heeft dit voor kennisgeving aangenomen.

Toen liet men uit de geheimzinnige ark het duifje los, dat er documenten zijn, die des kapiteins onschuld bewijzen.

Daar is het dan ook, zou ieder menschenkind zeggen, om te doen!

Scheurer *zou* met den minister van Justitie gaan spreken, luidde de mare 1 Nov. jl.

Scheurer ging niet.

Inmiddels vloog het duifje verder over de wereld.

Overal werd het even gevangen en snel weder losgelaten. Vroolijk klepperde het aldus door geheel Europa.

Afspraak was het niet, zegt men, maar 't heeft er toch wel iets van. *)

Twee November eischte de niet omkoopbare Pers, o, a. de *Univers*, ridder Scheurer op, de documenten over te leggen, die hem recht geven zich als Dreyfus' ridder op te werpen.

Scheurer zweeg.

De *Agence Nationale* meldt nu, dat Scheurer een uitvoerige memorie zal uitgeven over het „uitermate ingewikkeld geval.”

De memorie komt niet.

Vier November verluide het:

Scheurer maakt zich op tot spreken, en wel met minister Billot; tevens zou hij documenten toonen.

De heer Scheurer sprak niet. —

De heer Castelin, bazuinde de mare, zou eene interpellatie in de Kamer indienen; de heer Castelin deed weten, dat hij met den zottepraat over Dreyfus niets te maken had.

Zoo werd het publiek aan het lijntje gehouden, 't was om tureluursch te worden.

* * *

Intusschen hielp de geheele Natie mede, in alle bladen der wereld.

Wel ja!

In Parijs pleegt in de Avenue Marceau een zekere Dreyfus zelfmoord met vrouw en 5 kinderen; somber en levensmoede vaagt de man zich zelf en de zijnen van den bodem der aarde; de vennoot van dezen rampzalige, Dickoff, getuigt, dat de man blijkbaar krankzinnig was geworden.

Maar de Joodsche Pers is dáár, om de gebeurtenis toe te schrijven aan wanhoop over „de veroordeeling van zijn neef, den kapitein.”

In een onbewaakt oogenblik laat echter de zwager van den verrader los, dat deze zelfmoordenaar aan de geheele familie onbekend is! Hoe men al niet het medelijden wil opwekken!

Freund Sonnemann van de *Frankfurter Zeitung* helpt ook een handje; even krachtig als de *Neue Freie Presse* en de geheele klik, roept hij voor Dreyfus.

*) Vele bladen hebben later stellig beweerd, dat de geheele Dreyfus-campagne besloten is op het verleden zomer te Bazel gehouden Joden-congres. Eene Jodin moet dit verklapt hebben. Dan werd de wondere samenwerking der geheele „grooten Pers” duidelijk!....

Rochefort legt een getuigenis af ten diens gunste.

Ziehier, wat het Frankfurter natieblad schrijft: „de machtige hoofdredacteur van den *Intransigeant* verklaart overtuigd te zijn van Dreyfus' onschuld.”

„*Machtige hoofdredacteur*” . . . de dolleman Rochefort!! Zulke handgrepen zijn toch al te duidelijk.

Waarlijk, als ooit de schuld van Dreyfus duidelijk in het licht trad, was het wel, toen, na twee jaren voorbereiding, niet meer dan zulk een armzalige reclame kon worden uitgesteld door Scheurer, Rochefort, Lazare & Co.

III.

Een ondoorgrondelijke.

De geheel buitenmodelsche diplomaat Scheurer-Kestner blijft zijne houding volkomen bevredigend achten.

Ziehier wat hij verklaarde aan een Redakteur van den *Figaro*.

„Mijn optreden is volkomen gewettigd. De meeste bladen eischen „mij met aandrang op, aan het publiek de bewijzen te leveren, die „mijne overtuiging hebben gewettigd”. (Welk een onbeschaamd en onnoozel publiek, niet waar?) „Men schijnt zelfs geneigd, mij zekere „vertragingen te verwijten, die inderdaad zeer moeilijk te verklaren „zouden zijn, indien ik mij die had te verwijten”. (Met evenveel nietszeggende gezwollenheid kan iemand, die van diefstal wordt beschuldigd, zich aldus verdedigen: men schijnt mij zekere onrechtmatigheden te verwijten, die inderdaad zeer moeilijk te verklaren zouden zijn, als ik mij die te verwijten had. Men moet de geheele Joodsche on...vervaardheid bezitten, om de publieke opinie aldus te brutalizeeren!) „Maar ik bid u geloof mij, ik heb mij niets te „verwijten. (wel beleefd, zeer gaarne!) Zoodra de mogelijkheid „voor mij aanbrak, heb ik aan het gouvernement de stukken me- „degedeeld, die mijne overtuiging gronden” (dit is rondweg onwaar) „en ik moet dus der regeering den tijd laten, om de openbare „meening in te lichten.”

Tijd anders in overvloed, Mijnheer Scheurer!...

Het grootste gedeelte der Fransche Pers haalde de schouders op over de Ghetto-manoeuvre. Hetzelfde schouwspel boden andere landen.

De *Temps* in zijn gewonen gematigden vorm, de *République française* in levendige bewoordingen, gispten den heer Scheurer-Kestner over de lichtzinnigheid, waarmee hij zich opwierp als verdediger in eene zaak, waarvan hij geen stukken bezit.

Reeds 5 November had de regeering officieus laten berichten :

„De heer Scheurer-Kestner heeft inderdaad den heer Méline en den minister van oorlog, generaal Billot, over het geval gesproken, maar hij heeft hun geen stukken in handen gegeven.

„En toch zijn er stukken noodig, om de herziening van het geding te verkrijgen. Het wetsartikel, dat op dit geval betrekking heeft, bepaalt, dat na een veroordeeling eene herziening van het vonnis mogelijk is, wanneer zich feiten voordoen of stukken worden voorgelegd, die de onschuld van den veroordeelde bewijzen.

„In dit geval berust het recht om herziening te vragen bij den minister van justitie, die daartoe overgaat na het oordeel te hebben ingewonnen van eene commissie, bestaande uit de directeurs van zijn departement en drie leden van den Hoogen raad.

„Zoolang niet door den heer Scheurer-Kestner stukken van bovenbedoelden aard aan de regeering zijn voorgelegd, kan er dus van een voorstel tot herziening van het geding geen sprake zijn”. (*Croix* van 6 Nov.).

Maar de trom hield niet stil.

Hier klonk het : „de stukken zijn overgelegd ;” ginder bleef het luiden : „de stukken zijn niet overgelegd, maar de heer Scheurer heeft ze”; elders weder verkondigde men het geheimzinnig parool : „de heer Scheurer bestudeert ze”.

Men ziet den halfgodischen diepdenker snuffelen in de documenten massa. Verheven en treffende aanblik !

De *Matin* sloeg, ten einde geduld, den spijker wat forscher op den kop. „Welaan het is tijd, dat deze komedie eindige ! Wij hebben het sinds lang gezegd, de regeering heeft alle draden van „dit listig weefsel in handen en kent het geheele komplot.

„Laten wij duidelijk spreken. Van den aanvang van Juli af, „werd een Minister (niet Minister Billot) op de hoogte gesteld van „deze sluwe pogingen en hij ontving zekere getuigenissen, die hem „nog in zijn overtuiging omtrent de schuld van Dreyfus versterkten.

„Men is in de hooge kringen gewapend. Het onderzoek, in het „belang des vaderlands voortzettend, heeft men nieuwe stukken gevonden, die vernietigend zijn voor den verrader. En als de heer „Scheurer blijft volharden in zijn onverklaarbaar stommetje spelen

„welaan, dat het gouvernement dan spreke! Het kan, het moet.”

De regeering sprak nu in de *République française* haar woordje mede. Luistert:

„Hoe zou men zich niet verwonderen over de buitengewone lichtzinnigheid, waarvan de onverwachte verdediger van den ex-kapitein in deze heele zaak heeft blijk gegeven? Hoe is het mogelijk, dat hij, na er in toegestemd te hebben, de pleitbezorger van zulk een zaak te zijn, niet begrepen heeft, dat hij openlijk zulk een rol enkel kon op zich nemen, op voorwaarde, dat hij met onweerlegbare bewijzen gewapend was?

„De openbare meening is veertien dagen ongerust geweest en in de war gebracht, en zij, die zich tot zulk een bezigheid geleend hebben, hebben niets voor den dag gebracht, wat ook maar een oogenblik de aandacht verdiende. De eenige houding, die hun voegt, is te zwijgen, en wanneer zij eindelijk hun mond zullen houden, willen wij hopen, dat nooit meer iemand zal gevonden worden, om de herinnering aan het afschuwelijk misdrijf, tegen het vaderland gepleegd, weer op te rakelen. Men heeft gezegd, dat Scheurer-Kestner den minister van Justitie over de zaak Dreyfus zou onderhouden. Wij kunnen daarin niets anders zien dan een nieuwe manoeuvre, — ditmaal om den aftocht te dekken.”

Wat kan hierna nog gevorderd worden?

Laat men den tijd niet verliezen in nutteloos gekavel over dien Dreyfus!

Wil men processen herzien, dan zijn geheel andere aan de orde dan het geding van den landverrader Dreyfus!

Dan wacht allereerst het heilig recht der publieke opinie op geregelde rechtspraak over Carl Paasch, Dr. Moritz Stern, Dr. Sternberg, Paulus Meyer, en Buschhoff....

Men behoeft geen Drumont te wezen, om dit zonneklaar te bewijzen.

14 Nov. 1897.

HET TWEEDE BEDRIJF.

I.

Vóór en tegen.

Inderdaad, als ieder goedgebouwd drama, heeft het stuk: „de vermoorde onschuld” verschillende bedrijven.

Het eerste bevatte de geheimzinnige en zonderling plechtstatige aankondiging van Scheurer & Co.

Maar, — gelijk het behoort, — in het tweede bedrijf beginnen de verwickelingen, wordt de loop der dingen al duisterder, wordt de lezer of toeschouwer kunstmatig in spanning gebracht; tegenstrijdigheden hier en daar, misverstanden, tegenspraak, intriges, ... en de verrader, de tegenrol begint te „werken”.

Zoo gaat het op de planken.

Zoo gaat het ook in het drama: „Dreyfus, of de vermoorde onschuld.”

* * *

Wat ik schreef, dato 14 Nov., houd ik vol. Als men processen wil herzien, zijn er vóór het proces Dreyfus heel andere aan de beurt; want er zijn er waarvan de onwettigheid of de onjuistheid der rechtspraak zeker is, b.v. het proces Paasch, en het proces Buschhoff (Xanten. 1892).

Maar door het optreden van de eigenlijke „tegenrol” en de door-eenwarring der gebeurtenissen, is het drama Dreyfus toch sinds 14 Nov. wel ietwat gewijzigd.

Het wordt voor velen bijna eene vraag: „wat is hier de waarheid?”

De éene roept: „Dreyfus is onschuldig”; maar dit komt mij voorloopig onwaarschijnlijk voor.

Een ander zegt: „Dreyfus is schuldig, maar *met hem* Majoor Walsin Esterhazy.” Over dezen aanstonds nader.

Een derde zegt: „geen van beiden misdreef, maar de schuldige is een derde, die zich schuil houdt, en de beide stumperds, Dreyfus en Esterhazy er in liet loopen.”

Wat nu?

Men zou midden in Parijs moeten leven, aangezichten zien, houdingen vergelijken, gesprekken toetsen, en persoonlijk feiten onderzoeken, om met zekerheid te kunnen spreken.

En zoo moeilijk is dit alles in dit geval, dat schier geen enkele, zelfs geen Parijsche Redactie, zich nu een beslist oordeel vermeet.

Ik wil dus voornamelijk blootleggen en den inhoud van het „tweede bedrijf” zoo aanschouwelijk mogelijk voorstellen.

* * *

Senator Scheurer-Kestner, 14 dagen na zijn onderhoud met Minister Billot, verbreekt het stilzwijgen, schrijft, dat hij 1 Nov. wel *stukken* gaf aan den genoemden Minister, maar er over zweeg, daar hij beloofd had, 14 dagen te zwijgen.

Interpellatie in de Kamer over dit voorval, sensatie, alle hoofden op hol.

De Minister antwoordt: „ja, ik ontving van den Senator eenige „papieren, maar deze brengen geene wijziging in de overtuiging „van het Ministerie.”

Misgeschoten dus!

Nu komt de eigenlijke tegenrol op de planken.

Deze is Mathias Dreyfus, broeder van den veroordeelde, die eensklaps, onverwachts als den verrader aanwijst: graaf Walsin Esterhazy, majoor van het 74e regiment.

Onmiddellijk springt deze op als een getergde leeuw; hij vraagt een onderhoud met den Minister van Oorlog; hij ontvangt gehoor bij een der Chefs van het departement, hij deelt alles meê, wat hij weet.

Besloten wordt: niet voor de rechtbank zal Esterhazy Mathieu Dreyfus en Scheurer vervolgen, maar generaal Pellieux, door Minister Billot benoemd, zal de zaak onderzoeken en verslag uitbrengen. Een bepaalde beschuldigde is dus aangewezen.

Het stuk is in vollen gang.

Wie is nu schuldig? Dreyfus of Esterhazy? of allebei? of geen van beiden?

* * *

De voorstanders van Dreyfus verhalen het volgende:

Esterhazy is een man, die tot over de ooren in schulden steekt, van zijne vrouw gescheiden leeft, een ergerlijk leven leidt, tot alles in staat is; hij is aan het Ministerie eenigen tijd werkzaam geweest, hij heeft, uit geldgebrek, zich laten vinden, om stukken te leveren; zijn verstandhouding met den attaché van de Duitsche ambassade, von Schwarzkoppen, is bekend! Hij is de schuldige; Senator Scheurer heeft het fijne der zaak vernomen van een ambtenaar van het Fransche Ministerie van oorlog, die berouw kreeg en weleer in het verraad gewikkeld was.

Overigens is de hand, die het beruchte borderel (uittreksel) schreef, niet de hand van Dreyfus maar die van Esterhazy.

Daarbij, wat al onzin verhaalt hij niet! Hij haalt er een heelen roman bij! „Een gesluierde dame” moet hem „documenten” hebben gebracht, die in de zaak Dreyfus beslissend zijn; die documenten heeft Esterhazy echter, naar zijn zeggen, nu eens bij een brug, dan weder op een plein, dan weder ergens anders ontvangen. Ziet hij ons allen voor kinderen aan, om ons zulken onzin wijs te maken!

Dan nog zijn gejaagdheid, zijn angst, het rennen van de eene Redaktie naar de andere, om hier dit en daar dat te vertellen! Is dat eene houding voor een „onschuldige?”

En dan, mevrouw Dreyfus, — de weduwe mogen wij wel zeggen van den banneling, — heeft een brief aan Z. H. den Paus geschreven; dat zou zij toch niet doen, als haar man niet ware zonder schuld!

De Joden mogen echter nu eenmaal niet onschuldig zijn, schijnt het; senator Scheurer bezit overtuigende bewijzen tégen Esterhazy en vóór Dreyfus; zijn advocaat Leblois getuigt het luide, maar men wil niet hooren!

Ziedaar het optreden van de tegenrol Dreyfus Mathieu, broeder van Dreyfus, vermoorde onschuld.

De hoofdpersoon van het drama is dan nu zonder twijfel majoor Walsin Esterhazy.

Ik geloof niet, iets te hebben vergeten, wat dezen man ten laste wordt gelegd en ten voordeele van Dreyfus wordt aangevoerd.

* * *

Thans één enkele bemerking, die ik ontleen aan *Het Huizezin*: „Door een redakteur van den *Gaulois* ondervraagd, heeft een senator als zijn indruk te kennen gegeven, dat Scheurer-Kestner

de dupe is geweest van zijn lichtgeloovigheid, dat hij op het oogenblik niet het dossier bezit, dat men hem beloofd had, en zich nu moet tevreden stellen met de overeenkomst in schrift tusschen het „borderel” en de hand van majoor Esterhazy. Maar al zou het borderel niet van de hand van Dreyfus zijn, welk ernstig man gelooft, dat de veroordeeling alleen op dät stuk is gegrond?

Dit is wellicht het verstandigst woord, dat tot dusver in de heele zaak gesproken is, maar de opgewonden hartstocht luistert er niet naar, belust als hij is op nieuwe onthullingen en schandalen.”

De hoofden zijn geheel op hol in Frankrijk. Toch blijft het *zeker*, — volgens de wetten der bedaarde logica, — dat de schuld van Esterhazy niet de onschuld van Dreyfus bewijst, tenzij, en dit geval *doet zich hier niet voor*, Dreyfus ware veroordeeld om het ééne, hem bij vergissing toegeschreven „borderel.” (Zie Bijlage I.)

Overigens *kan* majoor Esterhazy niet in April 1894 beloofd hebben de stukken te leveren, die in het „borderel” beloofd werden; de *Echo de Paris* heeft dit zonneklaar aangetoond. *Die* stukken konden niet in 't bereik komen van een majoor te *Rouan*, waar E. toen lag in garnizoen. *Enkel* de generale staf en haar beambten hadden die stukken in handen. Welnu het „borderel”, *die* stukken belovend, is uit April 1894.

Ook werden omtrent graaf Esterhazy allerlei ongunstige berichten verspreid. Hij moet met spelen zijn vermogen verloren en een ongeregeld leven geleid hebben, terwijl hij om persoonlijke redenen van zijn vrouw gescheiden is, — allemaal dingen, die geen sympathie voor hem wekken, maar toch niet voldoende zijn, om, zonder meer een beschuldiging, als tegen hem is ingebracht, te rechtvaardigen.

De gejaagdheid van den majoor in ook nog geen *bewijs* van schuld.

Bovendien het briefje door Mevrouw Esterhazy als protest gepubliceerd (in den *Figaro*) weerspreekt alle berichten over huiselijke oneenigheden enz. en geeft blijken van de beste verstandhouding met den graaf, haar echtgenoot.

De graaf was ook en nog wel vóór 20 jaar (!) slechts korten tijd aan het Ministerie werkzaam, in het departement *infanterie*, kon dus niet mededeelen, wat de verrader overleverde, namelijk geheimen over algemeene organisatie, artillerie enz., dit *moet* van iemand gekomen zijn, die bij den staf werkzaam was in 1894.

De hand van het borderel gelijkt wel iets op die van Esterhazy, maar verschilt toch ook in vele opzichten.

De graaf toonde, door onmiddellijk onderzoek te eischen, met

een civiel proces voor de rechtbank te dreigen en aldus de zaak te bespoedigen, duidelijk, dat hij zijne zaak zuiver acht.

Als niet over een paar dagen generaal de Pellieux uitspraak doet, dient de graaf een aanklacht bij de civiele rechtbank in tegen Mathias Dreyfus en Senator Scheurer.

Kan men zich een duidelijker bewijs van onschuld denken?

Zoo spreken de voorstanders van Esterhazy, hem indirekt verdedigend, en alle aanvallen afwerend.

Wat dus? Wie is de verrader?

II.

Eén, die er meer van weet.

Een antwoord op deze vraag geeft Drumont, en door hem eenmaal op weg gezet, kwamen tal van bladen tot hetzelfde besluit; wij deelen dus mede, wat Drumont verhaalt en de Pers in dozijnen bladen navertelde.

De *direkte* verklaring van het verwarrend schouwspel, ons geboden in het 2de bedrijf van het drama, is dus de volgende, tenzij Drumont zich vergisse.

Er bestaat een geheel complot ten gunste van Dreyfus.

Zoodra deze was veroordeeld, kwam het reeds in werking, maar reeds vroeger kuite het in het geniep.

Want Dreyfus, de landverrader, had voorzorgen genomen, om bij ontdekking zijner bedriegerijen, te zijn gewapend.

Te dien einde hadden Dreyfus en zijn eedgenooten zich handschriften van zekeren Commandant, — toen ter tijd officier, — Esterhazy weten te verschaffen, en, daar Esterhazy's hand veel gelijk op die van Dreyfus, had deze laatste de schrijfwijze van den graaf nagebootst, nagetrokken, nageteekend, of hoe men het noemen wil.

Geen wonder derhalve, dat het schrift van Dreyfus gelijk op dat van Esterhazy, in de voor den Jood bezwarende stukken!

Nu komt echter de vraag: Maar hoe verwierven zich Dreyfus en zijn helpers de handschriften van graaf Esterhazy? — De tusschenpersoon in deze zaak was de huidige kolonel Picquart, toen ter tijd ambtenaar aan het ministerie van oorlog (1890 — 1897).

Deze is het, die van de onderofficieren, welke dienden onder

graaf Esterhazy, allerlei brieven en geschriften van dezen laatste wist te bemachtigen. Zoo kwam Dreyfus in het bezit van Esterhazy's handschrift, van alle mogelijke wendingen en woorden, gelijk de graaf die gewoon is te schrijven; hij had toen deze slechts na te trekken en schreef . . . met de hand van Esterhazy.

De zaak verliep echter ongunstiger dan het Dreyfus-komplot, — dat gemeend had aldus gedekt te zijn, — had gedacht.

Dreyfus werd, — op gezag van vele documenten, — veroordeeld en gebannen!

Sinds dien tijd zaten zijn helpers niet stil.

Zoo kwam dan, reeds voor een jaar, graaf Esterhazy in verdenking bij de regeering en hij werd verhoord; echter onschuldig bevonden.

Het komplot nam nu Scheurer in den arm; deze ontving een groote som gelds en leende zich er toe, den veldtocht opnieuw te beginnen.

De afspraak was: hij zou een balletje opgooien, de ten deele omgekochte pers zou reclame maken; dan zou kolonel Picquart, die alle „stukken” (!) tegen Esterhazy in handen had deze aan Scheurer zenden of brengen, — Picquart is thans in Algiers, — en de campagne zou vóór goed beginnen.

Maar vóór ± 14 dagen gaf de „gesluerde dame” aan Esterhazy de draden in handen.

Scheurer was intusschen de campagne begonnen, in goed vertrouwen, dat alles gereed was. (30 Oct.).

De „gesluerde dame” gaf graaf Esterhazy documenten, waarin het geheele sluwe weefsel uitgesponnen werd; de graaf gaf ze aan het Ministerie van oorlog en reeds vóór 14 dagen was dus de zaak.... mislukt!

Scheurer kreeg geen „stukken” (!) van Picquart, daar de heele post van Picquart, uit Algiers, werd onderschept.

Toen begon, daar Scheurer aarzelde, niet wetende waaraan het uitblijven van Picquarts „stukken” (!) toe te schrijven, de broeder van den banneling Dreyfus, namelijk Mathias Dreyfus, het spelletje en beschuldigde Esterhazy; hij vertrouwde vast op Picquarts documenten, die sinds maanden waren voorbereid.

Maar deze zijn onderschept en liggen nu aan het Ministerie van Oorlog.

Het geheele Joden-complot is dus in duigen gevallen.

Picquart, zegt Drumont, is een Jood, — zijn helpers, Isaac Levallant en Souffrain, beambten der politie, zijn Joden; Scheurer

is een Jood, Mathias Dreyfus is een Jood; — het Joden-geld schraagde de geheele onderneming; alles is infaam bedrog.

Ziedaar het verhaal van Drumont.

* * *

Men behoeft dit alles niet aan te nemen, maar men mag toch vragen: is een en ander waarschijnlijk?

En dan wijzen wij op de volgende punten:

Vooreerst, dat er Joden-hulp in het spel was, reeds tijdens het proces-Dreyfus, is *zeker*, daar reeds toen aan een der schrift-deskundigen 100.000 franken werden geboden, als deze wilde weifelen te verklaren, dat de hand van het beruchte borderel de hand van Dreyfus toonde. Deze deskundige weigerde echter kortaf.

Vervolgens: een Joodsch bankier, Weil, bij wien Esterhazy eenmaal geld leende, publiceerde nu (onbeschaamd!) den schuldbrief om te . . . bewijzen, dat de hand van Esterhazy de hand van het borderel is!

Of Israël het ook eens is!!

Ten derde: Scheurer blijkt thans, reeds in 1889, in zeer vreemde, ja, in onkiesche handelszaken te zijn gewikkeld geweest, zoodat het masker van eerlijkheid hem reeds openbaar is afgerukt. Deze edele wetenschapper staat dus nu als een huichelaar op de kaak!

Ten vierde: de bewuste kolonel Picquart is, in Januari 1897, in ongenade gevallen bij het Ministerie, en uit straf naar Algiers verplaatst. Wat erger is, *Agence Havas* verklaart *zeer stellig* te weten en boven allen twijfel te kunnen vaststellen, dat de post van Picquart onderschept is, 's nachts om 2 uur, en dat deze kolonel toen verbod kreeg naar Parijs te komen, zooals zijn plan was. Hij heeft bevel ontvangen, Algiers niet te verlaten en is onder militair toezicht gesteld. Dit is waarlijk zeer kras! En *Agence Havas* is geen anti-semietische bron, integendeel!

Ten vijfde: vóór 14 dagen moet het Ministerie (volgens Drumonts verhaal) uit de stukken, door Esterhazy overgelegd, en die deze van de „gesluerde dame” had ontvangen, volkomen op de hoogte zijn geweest. En dit komt precies uit met andere gegevens. Want toen reeds schreef de *Matin*, zeker te weten, dat het Ministerie nu documenten bezit, die nieuw zijn, de schuld van Dreyfus boven allen twijfel stellen, en aan de Regeering *de draden van het geheele complot in handen geven*.

Alles sluit dus in de voorstelling van Drumont, netjes in elkander.

Ik zou nog meer punten kunnen aanstippen, maar deze zullen wel volstaan; ik moet mij beperken.

Het is niet onmogelijk, dat deze man gelijk heeft; *schier alleen* tegen allen, hield hij ook indertijd de schuld van Burdeau vol en had er 6 maanden gevangenis voor over om zijn overtuiging bloot te leggen; later echter, nadat Burdeau op staatskosten was begraven (!) en 6 maanden daarna een schurk bleek te zijn geweest, genoot Drumont de eer door vriend en vijand te worden gehuldigd, als den scherpzinnigsten onder allen; hij kan ook nu weder de koe bij de horens gevat of beter gezegd den spijker op den kop geslagen hebben. Wie had gedacht, dat eenmaal de geschiedenis zou boekstaven: „Burdeau beurde *als Minister van Financiën* (!) 500,000 „franken van de Panama-Joden!”

Drumont had het stellig beweerd. Niemand geloofde het. Later kwam het uit, dat hij gelijk had gehad met zijn beweren.

Eveneens had hij het bij 't rechte ten opzichte van Taxil.

Noch diens vriendschap met kanunnik Mustel en andere geestelijken, noch diens eervolle ontvangst op het Congres van Trente, noch de instemming uit Rome aan dezen schelm betuigd, brachten Drumont er van af te verklaren: „Taxil is een bedrieger, een schurk.”

Hij heeft gelijk gehad.

Het kan nu wel weder zoo wezen!

De loop der dingen schijnt hem overigens nu reeds recht te geven.

Het meerendeel der bladen gelooft reeds aan het Jodenkomplot.

* * *

Vreemd is de Diana-Vaughan-achtig mystieke „gesluisde dame”, — dit is waar. Zij schijnt een figuur uit een flodder-sprookje!

Maar, wat wij met twee handen kunnen tasten is dit:

1°. De bekende Bertillon, een der deskundigen, die onder eede in 't proces Dreyfus, diens schrift moest onderzoeken, houdt nog immer zijn toen afgelegde verklaring vol: „dat het borderel van Dreyfus was”; „mathematisch zeker bewezen” acht hij dit.

2°. Luidens den *Matin* verklaarde generaal Billot aan den generalen staf, dat Dreyfus de schuldige is en Esterhazy onschuldig.

3°. De officier Pauffin de St. Morel, chef van het kabinet van generaal Billot, heeft losgelaten, dat men vele overtuigende bewijzen heeft van Dreyfus' schuld.

4°. De *Echo de Paris*, om een enkel blad te citeeren, — de lezer begrijpt, dat het bovenstaande door mij uit velerlei Fransche bladen is geput — schreef:

„Het borderel kondigt de zending van 5 documenten aan. Het „was onmogelijk, wat aangaat 4 dezer 5 stukken, dat een andere „officier dan een lid van den generalen staf, den inhoud dier „stukken kennen kon”. (Ziehier de redenen voor deze 5 documenten).

1. „De legerkorpsen bezitten het *krijgsplan* niet.

2. „De *veranderingen in de artillerie* worden enkel vastgesteld „door den generalen staf.

3. „De *manuels*, die een of ander wapen betreffen, worden „enkel door den minister aan de korpsen gegeven.

4. „Het *manuel, in questie op het borderel*, werd eerst den *voor- „avond van de manoeuvres* aan de legerafdeelingen verstrekt.

5. „Ook de nota over Madagascar kan niet door iemand uit „een legerkorps zijn uitgeleverd!”

14 in het geheel waren de bezwarende getuigenissen; — het borderel bevat er vijf, en deze vijf *moeten* verraden zijn door een lid van den staf.” (Zie Bijlage II).

De eenige, bij wien zich het geval voordeed, dat overal, waar hij arbeidde, stukken „wegraakten,” was ook... Dreyfus.

Onder eede zijn de verklaringen en de stukken overgelegd en met *algemeene stemmen* is Dreyfus toen veroordeeld. De krijgsraad oordeelde, dat een lid van den staf de eenig schuldige kon zijn, en het eenig mogelijk schuldige lid van dien staf, Dreyfus, wien ten gunste het door Drumont geschetste komplot werd gesmeed.

* * *

Het tweede bedrijf is uit; het scherm valt.

Het derde bedrijf vangt aan, als of wel Esterhazy van schuld is overtuigd, door het inkomen van nieuwe, beslissende documenten; of wel Dreyfus' schuld, boven allen twijfel verklaard door generaal de Pellieux; of wel deze laatste zich onbevoegd oordeelt en de zaak voor de civiele rechtbank komt, door de aanklacht, die Esterhazy in dit geval indient tegen Mathias Dreyfus, Scheurer en Picquart.

Of zal het derde bedrijf nog andere verwickelingen te... bewonderen geven?

Voorloopig schorsen wij ons eindoordeel op.

„De vermoorde onschuld” is blijkbaar een klassiek stuk; bij twee bedrijven zal het dus wel niet blijven.

Daarom aan mijn lezers: „tot ziens!”

21 Nov. '97.

In verband met eene zaak, in dit artikel besproken, plaatste de *Maasbode* van 21 Dec. 1897, het volgende stukje:

Een protest.

Mijnheer de Redacteur!

Gaarne zag ik, dat mij een plaatsje werd afgestaan voor een protest tegen de meer dan ergerlijke exploitatie van het aanzien en de waardigheid van onzen grooten Paus Leo XIII.

Door schier de geheele pers heeft onlangs het bericht de rondte gedaan, dat mevrouw Dreyfus, de echtgenoot van den wegens landverraad veroordeelden kapitein, een roerenden brief had gericht aan Z. H. Leo XIII, om diens hooge bemiddeling in te roepen.

Dit voorval scheen onverklaarbaar, daar de beste Katholieke bladen, zooals de *Univers* en de *Croix* blijkbaar aan de schuld van Dreyfus niet twijfelen; te onverklaarbaarder klonk het bericht, toen ook de photographie van den brief werd afgedrukt. Men kon bezwaarlijk gelooven aan de echtheid van dit „document.”

De toeleeg was duidelijk; de openbare meening moest gestuurd worden in deze richting: „Als Dreyfus niet onschuldig was, zou toch zijne echtgenoot geen smeekschrift te zijnen gunste durven richten tot Z. H. den Paus!”

Nu echter alles bedrog blijkt, nu eerst de Romeinsche correspondent van den *Croix* (15 Dec.), toen de *Voce della Verità*, toen de Romeinsche correspondent van den *Univers* (17 Dec.) verklaarden: 1°. zulk een brief of eenige andere, die er op gelijkt, werd aan het Vaticaan niet ontvangen, 2°. het facsimilé van dien brief is dus ook een schandelijk bedrog, — nu voegt het te protesteeren tegen de onbeschaamde intrige, waarmee men Z. H. Leo XIII in deze Joodsche manoeuvre trachtte te mengen.

Met de *Voce della Verità* vragen wij: „Betreft het een nieuwe Joodsche list om het Vaticaan in verlegenheid te brengen?”

Bij deze vraag laten wij het echter niet, maar wij teekenen krachtig verzet aan tegen het misbruiken van het aanzien van den Persoon, die ons heilig is, Paus Leo XIII.

EEN R.-K. PRIESTER.

DE SCHRAGEN KRAKEN!

Ik heb mij vergist, naar het schijnt; „Dreyfus of de vermoorde onschuld” is geen klassiek drama, het is een bloederig kermis­spel met veel onhebbelijke drukte, lapjes-goud, gemeene mimiek en achterbuurt-pathos. — Op een gegeven oogenblik pakt de wind onder het half verflapte zeil, rukt de meer dan half rotte binten uiteen, de geheele acteursbent vlucht, uit de coulissen, verward op de planken; schor kraken nu de schragen, splijten en scheuren uit elkander, — en bordpapieren helden met al hun heldinnen zinken weg in een mengelmoes van spaanders, degens, klatergoud, pruiken, mommen en valsche neuzen.

Dit tragi-komisch schouwspel schijnt eerlang ons te wachten in het Jodenbree­straat-drama: „Dreyfus of de vermoorde onschuld.”

De schragen kraken!

* * *

Wie zich nog herinnert, wat ik schreef — puttend uit Fransche bladen, *Univers*, *Croix*, *Echo de Paris*, — het specialiteitenblad in militaire aangelegenheden, — *Jour*, *Soir*, *Matin*, *Temps*, *Libre Parole* enz., is noodwendig over twee punten onvoldaan van de markt gekomen.

Vooreerst heeft hij hoofdschuddend gevraagd: „Wat moet die mystieke juffrouw er toch bij doen? Wat dreef haar, stukken aan majoor Esterhazy te overhandigen? Bestaat zij wel eens?”

Een gelukkig toeval geeft ons licht.

Want de zeer vertrouwbare Hoofddirekteur van den Parijschen *Croix* getuigt nu, dat inderdaad in de laatste dagen van October eene onbekende dame, zwaar gesluierd, zich aan het bureau van den *Croix* aandiende, en verzocht eenige documenten te drukken.

De redaktie las deze papieren; hun gewichtige inhoud deed besluiten van de dame, als voorwaarde, te eischen: bekendmaking van haar naam aan den Hoofd-Redakteur. De dame verklaarde, dat dit onmogelijk was. Hierop werd haar de raad gegeven, zich dan te wenden tot den *Libre Parole*.

De dame betuigde, dat majoor Esterhazy daartegen bezwaar zou hebben, maar vertrok zonder verder op publikatie der documenten aan te dringen.

Aldus verzekert (21 Nov. 11.) Pater Bailly, hoofddirekteur van den *Croix*, in dit blad.

De dame is dus geen denkbeeldig wezen.

De achterswaardige hoofddirekteur voegt nog toe. „Ik heb later in den *Libre Parole* de stukken der dame *herkend* en toen ook begrepen, welk een afkeer majoor Esterhazy moet gehad hebben van den *Libre Parole*, daar deze getuige van Crémieux-Foa was geweest, in diens duel *tegen* Drumont.”

Van oude vriendschap tusschen Esterhazy en Drumont is dus, — dit zij ter loops aangemerkt, — ook geen sprake; integendeel. Van anti-semitisme nog minder; want Esterhazy zat geheel onder den knoet zijner Joodsche geldschietters en was getuige van den Jood Crémieux-Foa in een duel!

Dat zal toch wel geen anti-semiet wezen!!....

Overigens gaf de man nooit eenig blijk van mannenmoed tegenover Joden;.... hij had het eens moeten wagen!....

* * *

Vervolgens vervalt nu het argument: „Esterhazy leefde zóó slecht, dat men alles van hem wachten kan.”

Want de verstandhouding met zijne vrouw is veel gunstiger dan men zeide; de beiden zijn weder geheel verzoend.

En moet dit argument nu eenmaal gelden, welaan dan gelde ook dit: van Dreyfus, — vermoorde onschuld, — zijn intusschen schandalen en onzedelijkheden *van de ergste soort* aan den dag gekomen.

Is Esterhazy dus.... „tot alles in staat,” men besluite hetzelfde voor Dreyfus!

” * *

De Fransche pers, het beste deel wel te verstaan, is eenstemmig in de benaming: „het syndicaat ten gunste van Dreyfus” en het „Joden-komplot.”

De grond zinkt het „syndicaat” ook onder de voeten weg. Het lekt meer en meer uit, wie de leden zijn van de klik, die deze „claque” maakte.

De Jood Scheurer, de Jood Jozef Reinach („Vidi” van den *Figaro*) de Jood Mathias Dreyfus, de Jood Isaac Levailant, de Jood Souffrain, en hun trawanten Weil, Lazare enz.

Picquart schijnt toch *geen* Jood te wezen; de advocaat van dit „spul” is de heer Leblois.

De scherpszinnigheid wordt den heer Scheurer ook al betwist, nadat de mom van eerlijkheid hem reeds vóór eenige dagen is afgerukt.

Welk een schrandere geleerde, die, gelijk nu blijkt, in 1895 aan de „militaire tentoonstelling” met veel ophef een schilderij van Kleber en één van den dichter der *Marseillaise* (Rouget de l'Isle) aanbood, . . . zich echter „vergiste,” zoodat het *geheel waardelooze* kopien bleken, van stukken, die reeds op de tentoonstelling aanwezig waren. Glimlachend stopten de leden der commissie de prenten ergens in een hoek!

Een tamelijk belachelijk figuur maakt die senator wel tot heden! . . .

Maar, men moet er iets voor over hebben, „*Il a touché la grosse somme*”, zeggen de Fransche bladen.

* * *

Vervolgens de schrift-deskundige Crépieux-Jamin, die 17 September 1896 te Rouaan, in den *grand cercle* publiek verklaarde, dat Dreyfus de schrijver van het uittreksel was, trekt nu dat woord terug. Welke waarde heeft dit? Luister, vriendelijke lezer:

In de couloirs der Kamer wordt publiek gezegd, dat het syndicaat ten gunste van Dreyfus over meer dan twee millioen franken beschikt

Geld wat stom is, maakt recht wat krom is.

Hoog opgevijseld nu wordt de verdediging door Bernard Lazare — ook deze een Jood! — ondernomen voor „onzen” Dreyfus; deze nu steunt op het gezag van Crépieux-Jamin.

Gezwegen wordt ook al dit:

„Bernard Lazare, de brochureschrijver van het edele drietal, die de vlugschriften ten gunste van kapitein Dreyfus opstelde, is een

echte Talmudjood. Reeds in 1892 schreef hij in een boek, getiteld *Le Miroir des Légendes*, eene novelle: „De glorie van Judas”, welke louter eene verheerlijking van den Iscarioter is. Christus' verrader wordt daarin voorgesteld als een eerbiedwaardig persoon, die gezegend is in den hemel, geheiligd onder de gelukzaligen. De novelle eindigt met den satanistischen uitroep: „Judas, dierbaar en voorbestemd slachtoffer, wees gezegend, gij, bevrijder!!

Als een Bernard Lazare dus een kapitein Dreyfus verdedigt, dan pleit dit meer tegen Dreyfus dan vóór hem.

* * *

Dan de Dreyfus-ridder Forzinetti, die, zijn bewaker in de gevangenis, immer zwoer dat hij onschuldig is.

Dreyfus had het immers altijd verklaard, weenend nu, dan weder razend en tierend, niet zelden als in wanhoop brullend in zijne cel! Wel ja!

Maar documenten zag Forzinetti niet!

En nu komt ons, uit het „*Annexe*” van den *Moniteur Belge* van 12 Sept. 1896 een stuk onder de oogen, bewijzend, welk een man die Forzinetti is. Medeoprichter van een speelhol, waarin hij voor 20.000 franken aandeelen nam en waarvan hij een der hoofden is ...

Af, mijnheer Forzinetti!

* * *

Dit een en ander doet reeds de schragen kraken, waarop de poerim zijn glorie viert!

Maar er is nog meer.

Senator Guieysse bevestigt, — uit den tijd toen hij Minister van Koloniën was, — dat toen reeds een komplot ten gunste van Dreyfus bestond. Toen hij eenmaal aan den gouverneur van het Duivels-eiland een zeer gewichtig telegram had gezonden, Dreyfus betreffende, moest hij later ontdekken, dat dit was ... onderschept.

Meer nog.

De oud-ministers Dupuy, Ribot, Bourgeois verklaren: de een, dat het een schande is voor Frankrijk zulk een agitatie te verwekken ten gunste van een onverlaat, wiens schuld onweerlegbaar bewezen is; een ander: „dat hij niet wist, dat er Franschen waren, die tot zulke laagheden in staat zijn.” Allen: „dat niets de zaak kan veranderen, daar eene menigte bewijzen voorhanden zijn.”

De oud-minister van Oorlog, Cavaignac, betuigt: dat het Ministerie „LA PREUVE ABSOLUE” („het stellig bewijs”) bezit van de schuld van Dreyfus.

Zoo verklaart ook Provost de Launay, de Senator, die eerlang in den Senaat weder een interpellatie over het geval zal indienen, „dat hij geene bewijzen meer behoeft” maar enkel spreekt om het volk in te lichten.

Wat de Kamer betreft, zij is *geheel* tegen Dreyfus, schrijft de *Croix*, behoudens 10 of 12 lieden, die leven onder de plak van Jozef Reinach en zeggen moeten, wat deze belieft.

Intusschen blijft aller aandacht gericht op de hoofdrol van dit achterbuurt-drama: majoor Esterhazy.

Hij ontvangt van alle zijden de grofste bedreigingen; vervolging en moord wachten hem, als hij zich niet uit de voeten maakt, — zoo deelen hem de onvriendelijke, ongeteekende brieven mede.

Zóóver gaat de laagheid in de bestrijding, dat, terwijl de *Figaro* (wiens „Vidi” = Reinach, de hoofdkampioen voor Dreyfus is) weet, wie in den *Libre Parole* schrijft onder het pseudoniem „Ct. Z”, — hij toch durft lasteren, dat achter deze letters majoor Esterhazy zelf schuilt.

De geheele toegel schijnt: den man in de gevangenis te laten zetten, wegens overtreding van krijgstucht; dan zouden zij wel verder met hem komen!...

Opmerkelijk is zeker nog dit.

Reeds voor 6 dagen (17 Nov.) heeft de majoor geheel den loop der zaken, zooals wij dezen thans aanschouwen, voorspeld: „Men zal nu, tijdens het onderzoek van generaal Pellieux, mij op allerlei wijzen zwart maken, zich allerlei verdachtmakingen veroorloven; maar tegen het einde der instructie zal men eerst den grooten slag slaan, een valsch stuk uitgeven, dat, *ware het echt*, mijn schuld onweerlegbaar bewijzen zou. Dit alles weet ik van de „dame”. Maar men zal niet slagen, daar het Ministerie haarfijn op de hoogte is.”

Wel beproeft de Joodsche Pers het onmogelijke!

Eerst in den *Figaro* („Vidi” = Jozef Reinach) daarna in een ander Fransch blad met Joodsche Redactie, toen in de *Neue Freie Presse* (!) en de *Wiener Allgemeine Zeitung*, toen in geheel de claue-pers deed een artikel de rondte tegen den majoor. Dit artikel bevatte een schijnbaar kalme, doch inderdaad laaghartige opsomming van „feiten” (!!), die Esterhazy verdacht maken. Wie *vertrouwbare* Fransche bladen b.v. *Univers* en *Croix* met aandacht leest, weet dat $\frac{9}{10}$ van dit „Figaro”-schandaal-stuk onwaar is.

Maar het doet zijn „werk”. Wat wil men meer?

* * *

En Picquart?

Ontkent alles, maar niemand gelooft hem; men wacht hem tegen het eind dezer week; 23 Nov. dampte hij per „Rhône” naar Marseille.

De, in deze zaken, gezaghebbende *Echo de Paris* deelt mede, zeker te weten, dat geheel het bezwarende dössier tegen Dreyfus *aan het komplot bekend werd*; het werd uitgeleverd door....?....

Dit is gebleken uit de brieven van Picquart en de telegrammen van „andere” *nog niet te noemen* personen. Welaan, besluiten eenige Fransche bladen, nu komt er licht! Dan heeft de „dame” een deel dezer stukken aan Majoor Esterhazy gegeven!....

Men zou zeggen, dit sluit vrijwel in elkaar! Intusschen speelt Minister Billot, die reeds *sinds maanden* tegen het komplot werd gewaarschuwd, nu de leelijke rol! Hij is een vriend van Scheurer; zijn secretaris, Generaal Prioul, verliet hem; den „chef de kabinet”, Pauffin de St. Morel, zette hij op arrest.... om den dienst door dezen man het land bewezen, met de verklaring: „Het Ministerie is overtuigd van de schuld van Dreyfus, en heeft alle stukken in handen!”

Dat Generaal de Boisdeffre vertoornd is over het gevangen zetten van den fieren officier Pauffin de St. Morel laat zich denken!

Intusschen, — behoudens bladen als de verjoodschte *Cri du Peuple*, *Rappel* (Clémenceau) *Figaro* en enkele andere, neigt ieder reeds te gelooven aan het Joden-komplot.

Souffrain, de joodsche oud-politicagent heeft onhandig „gewerkt”. De veldtocht moest tegen Esterhazy begonnen worden, zoo was de afspraak, als hij voor eenigen tijd verkeerde in het buitenland. De „Kahal” kon dan arbeiden. Maar, helaas, binnen één dag was de majoor weder aanwezig!.... Dat bracht alles in de war.

Daarbij het optreden dier „dame”.... en het onderscheppen van Picquarts posten te Parijs, Marseille, Tunis en Sousse!.... Dit verwarde de kaarten geheel! Wie had zooiets kunnen verwachten? Zouden de glimmende gasten maar niet de planken verlaten, voordat alles krakend ineenstort?

Dit oogenblik schijnt niet verre.

Een *Joodsch* Kamerlid heeft reeds gesproken: „De schuld van Dreyfus zal weder blijken als het onderzoek wordt hervat, en dan.... rampzalig de Joden in Frankrijk.”

25 Nov. '97.

HET DERDE BEDRIJF.

Alle hens op dek!

Zal dit bedrijf meerdere tooneelen tellen?

Men „wacht”, volgens eene nota van 't agentschap „Havas”, — een officieele mededeeling der regeering — dat generaal de Pellieux tegen het eind der week aan zijn overste, generaal Saussier, Commandant van Parijs, verslag zal uitbrengen.

Dan zal of wel Esterhazy worden vastgezet, of in staat van beschuldiging gesteld of vrijgesteld. — Naar gelang 't een of 't ander geschiedt, zal Picquart met amice Mathias Dreyfus vrij blijven loopen of niet. De heer Israël Scheurer..... „*dont toute la presse honnête a signalé l'attitude équivoque*” schrijft de *Croix* van 1 Dec., zal waarschijnlijk in 't schuitje van zijn geloofsgenoot Mathias plaats nemen.

Met generaal Saussier's optreden vangt het *vierde bedrijf* aan.

* * *

Intusschen zijn we nu volop in het derde!

Nieuwe personen, nieuwe toestanden, nieuwe verwickelingen! Immer duisterder wordt deze Joodsche heksensage!

Voorceerst bleek uit Picquarts onderschept papieren-pak dat Scheurer's advocaat Leblois in verstandhouding was met Picquart, toen deze een post bekleedde aan het Ministerie van Oorlog. Vervolgens vond men in Scheurer's dossier brieven van Picquart aan diens overste, generaal Gonse; in deze betuigde de kolonel aan de onschuld van Dreyfus te gelooven, en juist zijne herhaalde betuigingen, gevoegd bij pogingen om de meening over Dreyfus' on-

schuld te verbreiden, waren oorzaak dat Picquart werd overgeplaatst naar Tunis.

Vrage: hoe komen die brieven in Scheurer's handen; wat had Scheurers advocaat Picquart plat te loopen? Immers de edele Senator betuigde herhaaldelijk: „we kennen elkander niet en er was *geene* verstandhouding tusschen ons.”

Een komplot bestaat er zeker ten gunste van Dreyfus, dit is thans aller meening. — De *ingewijden*, schrijft de *Univers*, deelen mede, dat het „Dreyfus-syndicaat” weldra met nog gewichtiger stukken tegen Esterhazy voor den dag zou komen! Welk een methode toch, telkens met een nieuw „document” (!) voor den draad te komen en aldus de gemoederen op te winden! Welk eerlijk mensch verdedigt aldus zijne zaak?

Onbewimpeld sprak de afgevaardigde Humbert in de „*couloirs*” der Kamer: „de groote drijver der geheele campagne ten voordeele van Dreyfus, is Clémenceau (in den „*Aurore*”) en Clémenceau, wij weten het allen, *kan* niets weigeren aan Cornelius Herz.”

Oho! Reinach (neef van den Panama-Jood) en Herz op de bres voor Dreyfus, met Clémenceau en de natie! Welk een waarborg voor de waarheid! —

* * *

De *Croix* verzekert, dat een persoon, — „die de zaak goed kan beoordeelen uithoofde zijner betrekking” — verklaart: Picquart wordt in de militaire kringen als *schuldig* beschouwd. Ook kon een heirleger van dagbladschrijvers en correspondenten hem nog immer niet vinden. Men fluistert dat hij gevangen *is*, zegt genoemd blad.

Het militaire blad *Echo de Paris* verklaart: „het Dreyfus-syndicaat „schijnt te vergeten, dat voordat Dreyfus gevat werd, het ministerie „hem vele strikken spande, *waarin hij viel*”; zoodat zijne schuld bleek.

„De achtenswaardige griffier van den kriegsraad, kon, toen „Dreyfus gedurende zijne degradatie niet ophield te getuigen van „zijne liefde voor Frankrijk, zich niet weerhouden uit te roepen: „welk een vermetelheid! Als men eens wist, wat hij gedaan heeft!”

De *Eclair* voegt hieraan toe:

„De drieste handgrepen van het Dreyfus-syndicaat hebben den „gouverneur van Parijs, generaal Saussier, bewogen, de stukken „van het proces Dreyfus nog eens in te studeeren en hij heeft

„zich weder overtuigd, dat deze man terecht is veroordeeld. ALLE „officiëren zijner omgeving deelen dit oordeel; ALLE officieren van „den staf denken aldus; ALLEN die de zaak kunnen beoordeelen, „noemen Dreyfus een verrader.”

De *Figaro* is in den „cercle militaire” van Parijs met voeten vertreden, om zijn houding in zake Dreyfus. De spanning is onbeschrijfelijk in het leger en men vreest eene uitbarsting. Aldus de *Croix* van 1 December ll.

Commandant G., lid van den krijgsraad, die den Jood veroordeelde, riep met tranen in de oogen uit: *C'est inouï!* toen hij hoorde van het complot-Dreyfus.

* * *

Intusschen treden nieuwe getuigen tegen Esterhazy op, — stomme getuigen, maar niet minder luid sprekende.

Brieven door den commandant geschreven in 1880 en 1881 publiceert de *Figaro* (alweder de *Figaro*!)

Deze zouden, als ze echt waren, onloochenbaar bewijzen, dat Esterhazy een verachtelijk mensch is en Frankrijk *haat*.

Zeker, dan ware minstens zijn schuld waarschijnlijk; tot heden echter vermocht het Dreyfus-syndicaat nog niet iets over te leggen, wat Esterhazy als een verrader kan veroorloven te beschouwen.

Wat echter van die „brieven” te denken?...

1°. Als ze *echt* zijn, waarom ze dan niet *onmiddellijk* aan generaal de Pellieux overhandigd, 1 Nov. ll.? Waarom er thans mede voor den dag gekomen, Maandag 29 Nov., 's morgens terwijl *dien dag* de generaal zijn conclusie zou nemen? Is dit een eerlijke methode? Is het niet veeleer een list, om de zaak te ... rekken?

2°. *Univers, Croix, Soir, Echo de Paris*, enz. verklaren de brieven voor hoogstwaarschijnlijk vals. De commandant (Esterhazy) zou ze geschreven hebben in 1880 en 1881 terwijl hij kampte in Algiers. Nu wil echter het geval, dat de *Echo de Paris* de „dagorders” van dien tijd aanhaalt en bewijst, dat juist *op die dagen*, waarop de commandant de bewuste afschuwelijkheden over Frankrijk zou op papier gezet hebben ... hij zich geheel bijzonder onderscheidde door moed en verachting van alle gevaren! Telkens weder wordt juist hij die dagen, in de *ordres du jour*, met lof genoemd.

3°. De *Echo de Paris* toont aan — dit is m. i. vrij beslissend — *toont aan* dat in die brieven fouten voorkomen, verwarringen van dorpijs en afstanden, die een officier niet maken *kan*, die streed in

Algiers, en nog wel op het oogenblik, waarop hij er streed. Hoe zou toch (om de zaak met een voorbeeld duidelijk te maken) een officier uit 's Bosch, Vucht met Schijndel kunnen verwarren? Vooral is dit onmogelijk, als men langen tijd in de streek gewoond en gemanooeuvreerd heeft, zooals Esterhazy in Algiers deed in 1880 en 1881.

Die brieven, besluit de *Echo de Paris*, zijn dus niet geschreven uit Algiers door een officier, die daar in het gelid streed; ze zijn *valsch*.

Ook Esterhazy beweert dit met klem.

* * *

Daarbij dit. De abbé Gayraud, afgevaardigde van Brest heeft beweerd, dat Mathias Dreyfus indertijd aan het thans overleden lid van den krijgsraad, die Dreyfus veroordeelde, generaal Sandherr 200.000 francs aanbood als hij tegen de schuldigverklaring van Dreyfus wilde stemmen!...

Onze Mathias ontkende dit in den *Figaro* (28 Nov.) Natuurlijk!

De weduwe van Sandherr getuigt nu: „hier wil ik buiten blijven, maar wèl weet ik, dat mijn man van de schuld des Joods overtuigd was.”

De heer Pénot, officier van het legioen van eer, verklaart nu echter, dat hij stellige bewijzen bezit van Dreyfus' poging tot omkoopning en dat nog andere getuigen bestaan, die dit feit boven twijfel stellen. Hij voegt er bij: „er zijn getuigen, die deze zaak *onmiddellijk willen bevestigen!*”

Welaan, laat Mathias Dreyfus nu den moed hebben, dien heer aan te klagen, zooals Esterhazy deed, zoodra Dreyfus hem aanviel!

* * *

Maar neen! Deze is hun methode niet! Reclame maken, de opinie bewerken.... en zwijgen als men hen moedig tegenspreekt! Dit doet geenszins denken aan strijd voor de waarheid!

Nog één trek ten slotte.

De lezer herinnert zich zeker, dat de Dreyfus-kliek hare beschuldiging tegen Esterhazy niet kon staven, daar Picquart's brieven enz. waren onderschept; terecht wordt immers vermoed dat dit de reden is, waarom Scheurer c. s. niet meer „stukken” konden overleggen tegen den majoor; toen strooiden zij uit, dat de ware schuldige was: de journalist *Grothe*, die het Fransch en Duitsch

gouvernement zou hebben opgelicht met 't verkoopen van „documenten”, waaruit Dreyfus' schuld was „gebleken”. Goed gevonden! Maar Grothe moest zwijgen. Dat spreekt van zelf!

Een lid van het Dreyfus-syndicaat, zoo publiceert Grothe thans, kwam tot hem, en ried hem te *vluchten* uit Frankrijk! De *Croix* verhaalt aldus:

Comme M. Grothe repoussait cette proposition avec hauteur, l'émissaire, qui est un juif allemand, lui aurait dit que l'on était décidé à lui faciliter les moyens de quitter la France et de lui permettre de s'installer ailleurs.

C'était la proposition d'achat. Sa complicité consisterait dans le silence qu'il opposerait aux accusations portées contre lui, et au crédit que par son départ rapide, il leur donnerait.

M. Richard Grothe aurait répondu que sa décision était formelle, qu'il ne voulait à aucun prix passer pour espion ou faussaire et que si le parti Dreyfus voulait un complice pour expliquer la fabrication du bordereau, il eût à le chercher ailleurs.

L'émissaire en sortant lui aurait jeté cette menace; „Votre attitude aura, comme conséquence, une expulsion.” (1)

Deze poerim begint weerzinwekkend te worden!

2 Dec. '97.

(1) De Heer Grothe wees dus dit voorstel van de hand. Toen wilde men hem omkoopen. De Heer Grothe zette de omkoopers aan de deur. Zij verlieten hem met eene bedreiging. —

HET VIERDE BEDRIJF.

1e TOONEEL.

In fatsoenlijk gezelschap.

Stil! Het scherm hangt nog neder!

Ik loop door de toeschouwers rond en vang de indrukken van het Joden-Breestraat-drama op.

„Bah! wat een afschuwelijke campagne,” luidt het in den hoek, waar de lezers van den *Univers* en den *Croix* zitten en met spanning den loop der dingen volgen; de getrouwen, die iederen dag deze beide Katholieke bladen van Parijs lazten, deelen de meening van Eugène Tavernier van den *Univers*, van Pierre en Eugène Veuillot, van Gabriël de Triors, allen redakteuren van het R. K. Hoofdorgaan van Frankrijk; zij vinden met Pierre Veuillot „dat de *Figaro* een droeven veldtocht begon,” dat „de familie van „Dreyfus en zijn geloofsgenooten, met behulp van geld en sluwe mid-„delen,” bedrog plegen en verraad.

De lezers van den *Croix* zijn zoo mogelijk nog krasser in hun uitingen. Zij walgen van den steun van den aartsleugenaar Zola, dien de Dreyfus-klick ter hulpe riep; zij verachten den Joden-knecht Clémenceau, — een pionnetje van Herz! — die in zijn *Aurore* den *Figaro* helpt, den *Figaro*, die door den Jood Reinach voorzien wordt van leugens over de Dreyfus-zaak.

Ik nader dien hoek. Ik zeg tot die lieden:

„Maar hoe? Weet gij dan niet, dat in Nederland vele bladen „gelooven aan Dreyfus' onschuld? Weet gij dan niet, dat het in „Nederland *Figaro* vóór en *Figaro* ná is? Dat op gezag van *Figaro* „en *Aurore* hier de Dreyfus-zaak wordt uiteengezet? Weet gij dan „niet, dat in Nederland *Univers* en *Croix* niet schijnen te tellen „als vertrouwbare bladen in deze zaak?”

Daar springt de geheele hoek op!

Wat? ... Wat? ... Wat zegt gij daar?

Weet men dan in Nederland niet:

1°. Dat het specialiteiten-blad in militaire zaken *de Echo de Paris* zoo beslist mogelijk *tegen* Dreyfus is?

2°. Dat in vele militaire kringen de *Figaro* gebannen is, wegens zijn lagen veldtocht ten voordeele van den Jood?

3°. Weet men dan niet, dat *alle oud-ministers* en alle *tegenwoordige*, luide betuigen: „Dreyfus is wel wis en zeker schuldig!”

4°. Weet men dan niet, dat Bertillon, de beroemde prefekt van politie, de schuld van den Jood *klaarblijkelijk* bewees, zoodat diens advocaat Demange, *hoewel hem alle gelegenheid werd gegeven*, er geen letter op antwoorden kon?

5°. Weet men niet, dat, toen de Dreyfus-bende *de leugen* verzon, dat er stukken zijn achtergehouden, die de advocaat niet zou gezien hebben, Bertillon dit beslist ontkende, verklarende: „de advocaat zag *alle* stukken, maar kon er niets tegen zeggen.”

6°. Weet men niet, dat het een leugen is, dat Dreyfus zou zijn veroordeeld om het *ééne* „*uittreksel*,” maar dat het vonnis is gewezen na het afdoend getuigenis van 27 lieden, waaronder 21 officieren en generaals?

7°. Weet men niet, *hoe* de Boisdeffre, chef van den generalen staf, hem *snapte*? ...

Dan zullen wij het u zeggen.

Gij herinnert u toch, dat de generale staf al geruimen tijd vóór hij gearresteerd werd, Dreyfus van landverraad verdacht had. Men spande hem toen een valstrik, en wel op deze wijze. Generaal de Boisdeffre liet door een twintigtal officieren het plan opmaken van een veronderstelden inval in Duitschland over Mühlhausen. Een der officieren werd belast, van dat plan veertig afdrukken te laten maken door een werkman, die hem werd aangewezen. Onmiddellijk daarna moest het cliché vernietigd worden. De officier kweet zich van zijn taak en stelde den generaal de veertig getrokken exemplaren ter hand. Eenige dagen later nu nam de Deutsche generale staf tegenover Mühlhausen de vereischte maatregelen om den Franschen inval af te slaan.

Bijna terzelfder tijd kwam een exemplaar van het plan, door den Franschen spionnendienst in Duitschland, bij den generalen staf aan, zoodat men er thans een en veertig bezat. Men zal begrijpen, dat de verwondering van generaal de Boisdeffre niet groot was, als men weet, dat de officier, met de afdrukken belast,

niemand anders was dan Dreyfus, en de werkman, die ze had vervaardigd, een agent der openbare veiligheid. Denzelfden dag wist de generaal al, dat Dreyfus in plaats van veertig, een en veertig exemplaren had laten trekken.

Wij zullen u meer zeggen!

Dat een en veertigste exemplaar vischte de Boisdeffre in Duitschland op met behulp van spionnen!

Ziet ge nu, waarom de Joden-klik de Boisdeffre wil opruimen?

8°. Wilt ge nog meer? Weet gij dan niet, dat de Dreyfus-klik heeft uitgestrooid: „Generaal Saussier, de militaire gouverneur „van Parijs, heeft onze zijde gekozen.” De generaal heeft die leugen beschaamd.

9°. Zij hadden gezegd, dat Esterhazy was *gevlucht*, dat moest hem verdacht maken; het was gelogen.

10°. Zij hadden een telegram verzonnen, om aan verstandhouding tusschen de Boisdeffre en Esterhazy te doen gelooven, als had de eerste den tweeden met zijn bescherming „gedekt”. Dit telegram bleek ook gelogen. Officieel heeft de Boisdeffre het verklaard.

11°. Mathias Dreyfus heeft een lid van den krijgsraad, die Dreyfus veroordeelde, willen omkopen (Sandherr) dit staat nu boven twijfel; de achtenswaardige Pénot, officier van het legioen van eer, is bereid het *onder eede* met vele anderen te bewijzen.

12°. De *Echo de Paris*, en wij met dit deskundige blad, achten de brieven, die aan Esterhazy worden toegeschreven, *vals*.

Neen, hiervan staats niets in den *Figaro*, den nu verachten *Figaro*, den *Figaro* door Mgr. Freppel *de schande der Pers* genoemd; maakt dat Joden-orgaan, de tolk van den Jood Reinach, de meening in Nederland? kom! Ga heen naar uw land en zeg, dat de katholieken hier er anders over denken; dat er geen enkel katholiek blad hier is, dat niet met ons aan de schuld van den Jood gelooft, die op het Duivelseiland zijn verraad uitboet!”

* * *

Het scherm gaat op.

Het vierde bedrijf. Eene vergaderzaal. De leden zijn ten diepste bewogen. Zooeven heeft het bericht hun ooren getroffen, dat de man, die de instructie leidde in zake de beschuldigingen tegen Esterhazy, namelijk generaal de Pellieux, zijn verslag uitbracht aan zijn overste, generaal Saussier. Deze laatste moest toen een besluit nemen; het luidde: *bevel wordt gegeven een onderzoek in te stellen*

over de beschuldigingen tegen majoor Esterhazy; dit onderzoek wordt opgedragen aan den 2den Krijgsraad.

Dit bericht wekt algemeene ontroering.

Wat is de *beteekenis* dezer beslissing?

Het land moet zekerheid hebben; de Minister van Oorlog moet zich verklaren!...

Zoo spreekt onder algemeene toejuiching de oud-kapitein der jagers, graaf de Mun. „Geen verschil van partijen nu meer, geen „voorkeur of afkeer, geen koningsgezinden of republikeinen, maar „enkel Franschen zijn wij nu allen. Ik vorder den Minister van „Oorlog op, zich te verklaren.”

Generaal Billot nam na zijne aankomst dadelijk het woord. *Er is geene Dreyfuszaak*, zeide ook hij. Dreyfus is geoordeeld en schuldig bevonden door zijn eigen standgenooten. Dat vonnis was *rechtvaardig. Bij mijne ziel en geweten: Dreyfus is schuldig!* (sensatie). Voorts laakte de minister de verdachtmaking van een deel der pers tegen de rechtschapenheid der Fransche Justitie.

De heer Sembat richtte zich met zijne vragen tot den Minister van Justitie. Hij wilde weten op welken grond een onderzoek in de Esterhazy-zaak wordt gedaan.

In plaats van den nieuwen Minister, den heer Milliard, antwoordde Minister Méline; hij zeide, dat de zaak in handen der justitie was, en er dus geen mededeelingen buiten haar om werden gedaan.

De radicale leider Millerand maakte zich boos over dat antwoord en had nog eenig gekrakeel met den Minister, waarna men tot de stemmingen overging over de zeven ingediende moties.

De radicale partij beging daarbij een ongewone streek. Zij nam een motie over, die een liberaal op aandringen van den heer Méline had laten vallen. (Die motie behelsde vertrouwen in den Minister van Oorlog, en de premier wilde ze niet, omdat verwerping er van een ontslag van Billot zou uitlokken, en men dus een onzuivere stemming zou krijgen; de een zou er vóór stemmen om de Dreyfus-zaak, de ander uit verlangen naar een crisis). De radicalen raapten deze ingetrokken motie op, in de hoop dat ze zou vallen en daarmee generaal Billot.

Méline waarschuwde de Kamer, welker liberale meerderheid gewend is aan 't verwerpen van radicale moties, ze ditmaal wél aan te nemen, dreigende, dat anders niet alleen de Minister van Oorlog, maar het geheele Ministerie zou aftreden. „Dat was gluisperig en slinksch!” meende.... Humbard, de radicale voorsteller zelf,

tot groote verontwaardiging der liberale partij. Humbard's motie werd aangenomen met 325 tegen 153 stemmen; Humbard Mille-
rand en de andere radicalen stemden zelve tegen.

De liberaal Richard stelde daarop voor, in de dagorde in te
lasschen: „*en laakt de leiders van den hatelijken veldtocht*”. Voor-
ziende dat zij weer in de minderheid zouden zijn, liepen de
radicalen weg. Inderdaad was nu de Kamer niet in getale. Links
en rechts werden er leden opgetrommeld, en het voorstel kon toen
met 154 tegen 77 stemmen worden aangenomen.

De saamgestelde dagorde luidde nu:

„De Kamer, het gewezen vonnis eerbiedigend, sluit zich aan
bij de hulde, aan het leger gebracht, keurt goed de verklaring
van den Minister van Oorlog, laakt de leiders van den hatelijken
veldtocht, en gaat over tot de orde van den dag.”

Bij eindstemming werd de dagorde in haar geheel aangenomen
met 313 tegen 65 stemmen. (Verslag uit den *Maasbode*).

Dat oordeel is verpletterend voor de Dreyfus-bende!

Het stelt de openbare meening gerust en geeft vertrouwen in
de regeering, die het vaderland beschermt en zich wrekt over
de sluwe kunstgrepen der Joden. —

Maar nog was het niet genoeg.

Eén naam moest nog genoemd worden. Een lid vroeg aan
Minister Méline: „Maar wat nu te denken van den leider dezer
beweging, Scheurer-Kestner?”

„Dat hij onverantwoordelijk heeft gehandeld — luidde het ant-
woord — en zijn doel niet bereiken zal.”

„Ik ben tevreden met deze terechtstelling van den heer Scheurer-
Kestner,” was, onder daverenden bijval, het wederwoord van dezen
afgevaardigde.

* * *

De heeren verdwijnen. Theater-verandering. De Senaat op
7 December 1897.

De heer Scheurer vraagt noodgedwongen het woord; hij is kalm
maar beeft, hij gevoelt dat de grond hem ontzinkt; geen over-
tuiging spreekt uit de zinnen, die hij afleest van een stuk papier —
wel gewikte en wel gewogen zinnen, die niets nieuws bevatten,
die getuigen van de onmacht der Dreyfus-bende om *eenig bewijs*
aan te voeren.

En toch men vergeet dit niet (en men heeft het hier te lande
reeds vaak over het hoofd gezien) een proces kan niet herzien

worden, omdat eenige Joden en hun gedweeë volgers *schreeuwen*, maar enkel als eerst *bewijzen van de onjuistheid* der rechtspraak worden overgelegd.

Scheurer deed dit nog niet, -- niemand deed het, maar de Joden willen de zaak met Joden-middelen *dwingen*.

Ijskoud is de vergadering. Enkel de beruchte Senatoren Ranc en Trarieux (!!) klappen nu en dan, terwijl Scheurer zware zinnen opdreunt; de overige leden brommen, sissen, lachen hem uit, geven hun verachting te kennen.

Generaal Billot, Minister van Oorlog, neemt nu het woord; hij verwijt den Jood, dat hij zich opwerpt „als deskundige, om zelf het proces te herzien”, hij verwijt hem zijn „*lichtvaardigheid in het oordeelen*”, hij betuigt: „ik ken alle stukken van den heer Scheurer, „maar zij bewezen *mij het tegendeel* van wat *hij aanneemt*”; hij zegt ronduit; „de krijgsraad heeft Dreyfus rechtvaardig en wettelijk veroordeeld.... over Esterhazy zal nu een onderzoek worden ingesteld; „*dit beteekent echter geene verdenking of schuldigheid,*” en „*zijne zaak heeft met die van Dreyfus niets te maken.* De belanghebbenden „wildেন wel het tegendeel, maar het zal niet gelukken. Zij hebben „met een omgaande beweging, getracht tot hun doel te komen; dat „doel was de herziening van Dreyfus' proces, maar dit is mislukt.”

Kon Scheurer vreeselijker verminkt uit dezen slag te voorschijn komen? De Senaat nam met algemeene stemmen de motie aan: „dat zij vertrouwen stelt in de verklaringen der Regeering.”

Uitgelachen, bedreigd, met schande en hoon overladen, toog Scheurer uit de zaal des Senaats.

Toch gaat het Dreyfus-syndikaat niet terug op zijn weg; het heeft geld en.... bladen als den *Figaro* en den *Aurore*; het heeft geen schaamte, het heeft geen eer te verliezen.

* * *

Commandant Ravary, president van den krijgsraad, die op last van Saussier, Esterhazy's geval moet onderzoeken, volvoert in stilte zijn plicht. Er lekt tot heden niets uit van zijn handelingen.

De *Figaro*-aandeelen daalden 100 pCt., van 1050 op 945 pCt.: vele militaire „cercles” zonden het schandeblad terug; de pers protesteerde *bijna eenstemmig* tegen den verraderlijken „Duitsch-Joodschen veldtocht” van dit boulevard-produkt.

De deskundige *Echo de Paris* houdt beslist vol, dat het verraad van kapitein Guillot, — die stukken aan het buitenland verkocht

en zonder eenig protest werd veroordeeld in verband staat met Dreyfus' misdaad. De beide schelmen werkten samen, zegt dit blad. Wachten wij op nadere berichten. Aan de Joden-intrige zal wel niemand meer twijfelen na het voorgevallene in Kamer en Senaat.

10 Dec. 1897.

TWEEDE TOONEEL.

Alleenspraak van Scheurer-Kestner.

Het tooneel stelt voor een nieuwerwetsch gemeubeld salon; op den achtergrond een Senaats-zetel met drie pooten, — staat op vallen; rechts: boekerij met mysterieuse documenten, talmud-verklaringen, werken over de kunst om goud te maken, leerboeken over de hooge rijschool en wisselruiterij, de kunst van zwijgen, en over den omgang met schrijvers van de droeve figuur; voorts de volledige werken van Zola; een in folio-druk van 24.000 bladzijden diamant-druk, zijnde een register op de leugens, van den aanvang zijns bestaans, verkocht door den *Figaro*; aan de wanden de portretten van Cornelius Herz, baron J. de Reinach, Rothschild, den landverrader Dreyfus en andere vermaardheden Europa's. Op de tafel ligt het Joodsche wetboek, genaamd *Shulchan-Aruch*, opgeslagen bij den tekst: „bedrieg de niet-Joden zooveel gij kunt”; verder kranten en tijdschriften van alle landen der wereld; onder de Nederlandsche het *Handelsblad*.

De eenzame denker ziet er denkerig-somber, geest-gespannen diepzinnig uit; gefronste wenkbrauwen, de lippen op elkander geklemd, strakke blik.

Hij ziet!

Stilte hij leest hij!

Hij glimt van genoegen hij neemt de gouden waarheid uit den *Aurore* in zich op Rust

Hij straalt hij geniet den *Figaro*.

De verrukking grijpt hem aan hij drinkt met volle teugen de zaligheden van het *Handelsblad*. (*Hij leest*).

„Dat is eerst een blad Die durft ten minste” (*hij leest*)

„De voorstanders van Dreyfus zijn kalm, onpartijdig en gerust *), de „tegenstanders angstig, onzeker verward . . .” (*hij zucht*) „Ja . . . ja, „ik ben bijzonder op mijn gemak; bijzonder; zeker . . . Voor al „sinds die Senaatszitting . . .” (*hij roept*) „Binnen! . . . Niemand? . . . „O, ik dacht, dat er iemand was! . . . Ja, ik ben bijzonder op mijn „gemak . . . Wat zou dat ellendige prulblad *Univers* wel weder te „vertellen hebben? . . .”

(*Hij grabbelt in de massa kranten*).

„Daar is hij! . . . Armzalig oudewijven-blad! . . .” (*Hij leest*) . . . „Dacht ik het niet! Eerst die Tavernier, toen Pierre Veuillot, toen „Eugène Veuillot, toen Gabriel de Triors, toen d’Azambuja, allen „redakteurs, nota-bene van dat ding, en nu weder Monténay en de Ségur. Ze laten mij niet los! . . . Is de deur dicht? (*hij staat op en gaat naar de deur*). „Ja, ja, goed gesloten,” (*hij leest uit den „Univers*”), „de heer Scheurer wilde met een slinksche beweging tot „de herziening van het proces komen . . . die kunstgreep is niet „gelukt” . . . (hij zucht; hij leest verder) . . . „hoe, de heer Scheurer „durft beweren, dat het borderel het eenige bewijsstuk is, terwijl „de minister van oorlog plechtig verzekert, dat Dreyfus is veroor- „deeld op het getuigenis van 27 officieren! Zijn geheele reden is „vervat in *dien ééne zin* . . . Een dossier heeft hij niet aan den „Minister gelaten . . . die veldtocht ten gunste van Dreyfus is een „campagne van leugens, . . . die slinksche beweging is mislukt, na „de uitspraak van Kamer en Senaat . . .”

(*Hij zucht; hij mompelt:*)

„Uitgelachen, bespot in den Senaat, verpletterd onder de een- „stemmige motie, die vertrouwen betuigde jegens den Minister van „Oorlog, behield ik den moed voort te gaan? . . . „Wat baat mij Zola’s „hulp? . . . Wat baat de declamatie van dien lagen, verachten „mensch?” (*hij neemt den „Figaro*”). Wat heb ik ook weder gelezen? „Yvette Guilbert hield eene redevoering, waarin zij de partij van „Dreyfus opnam; Jaurès koos ook zijn partij . . . Jaurès . . . hm! „k „geef voor den kerel geen duit! . . . Wie is die Yvette Guilbert . . .

*) Deze *kalmte onpartijdigheid* bestaat uit drie elementen:

1°. Uit het eigenwillig . . . vergeten van al wat de *Talmud-wet* ons leert over de Talmud-Joden.

2°. Uit het schuchter vreezen voor de *absolute mogelijkheid*, dat een vonnis *tweemaal* met **algemeene** stemmen door kameraden over een officier geveld, onbillijk gestreken *kan* zijn.

3°. Uit zeker gebrek aan het noodige wantrouwen jegens de Joodsche telegrafische agentschappen.

Aan zulke *onpartijdigheid* doe ik niet mede.

„Wacht... de *Jour* zal het weten... (*Hij leest*) „Yvette Guilbert is „een liedjeszangster, die de moraal van Zola verbreidt, zij is „getrouwd met een Jood... Zoo!... Die zal ons helpen uit den „brand!!... Weet je wat, ik lees er niet meer over; al mijn chemische studiën loopen er door in de war!... Maar ik moet; straks „komt Mathias Dreyfus en ik moet weten, wat heden aan de markt „is gebracht.

„... De *Croix*!... Bah... kom, moed; wat bazelt dat clericale „prul weder?... (*hij leest*). „De *Figaro* is niet enkel te Parijs maar „in vele plaatsen des lands gebannen uit de militaire kringen; eerst „Parijs, toen Rennes, Châlons (kring van 250 officieren) Nantes, „Rodez, Roche-sur-Yon, Montpellier, Rouaan!...” (*hij peinst*) „Wat is dit?... Uit Vannes: gezien de vaderlandlooze en antimilitaire houding van den *Figaro*, besluit de kolonel van het garnizoen van Vannes; dit blad het abonnement op te zeggen...” „Nog meer?... Beware!... „Het garnizoen van Reims, Perpignan „Marseille, Tours, Toulouse, Montauban, Castelnau, Angers... „allen den *Figaro* onder protest geweigerd voor het vervolg... „Perpignan's garnizoen voegt er publiek de reden bij: om de onbeschrijfelijk lage houding in zake Dreyfus...”

(*Hij peinst; diepe zucht...*)

„Dat gaat ons nog aardig geld kosten als het ding op de flesching voor ons genoegen!”

(*Leest verder.*) „De bankier van het syndikaat ten voordeele van „Dreyfus is de Jood Louis Block, 89 Rue de Courcelles... het „fonds is 7.000.000 franken.” „Durft deze heer Block openbaren aan „wie en hoeveel hij sinds 29 Nov. heeft betaald?” „Verbazend, het „begint te branden!... En nu?... Wat neemt het daar over „uit den *Echo de Paris*?...”

(*Hij werpt de „Croix” weg en grijpt naar het laatstgenoemd blad*) (*hij leest:*)

„Tot ons genoegen is voldaan aan onze vordering den heer „Pénot, officier van het legioen van eer, te hooren, die stellig „verzekert en met vele getuigen wil bevestigen, dat Mathias Dreyfus „met 200.000 franken een lid van den krijgsraad, die Dreyfus veroordeelde, wilde omkopen. De heer Pénot is door commandant „Ravary, rechter van instructie, gehoord. Mathias Dreyfus heeft „reeds bekend, dat hij het jury-lid in kwestie, generaal Sandherr, „bezocht... maar dat dit enkel was, om te vernemen, wat men „tegen zijn broeder inbracht. Dit is al te naïf. Kon hij dat niet in „alle bladen lezen?... Hierbij komt, dat men zich herinneren zal,

„hoe Dreyfus' familie eerst uitsluitend trachtte de zaak te verstikken „en den verrader uit het leger te laten jagen, zonder meer. Vóór „de arrestatie bezocht mevrouw Dreyfus commandant du Paty de „Clarn en zeide hem: als mijn man verraad pleegde, was het uit „wrok over zijn achterstelling.... Toen trachtten zij hem vóór te „stellen als een zinnelooze; geen mensch dacht er toen aan, hem „onschuldig te verklaren! Nu wil men doen gelooven, dat hij *enkel* „om het *borderel* is veroordeeld en dat dit door een ander kan „geschreven zijn. Het bedrog is duidelijk!....” (*hij springt op en „roept uit:*) „Verschrikkelijk!.... Mathias, ik zou niet gaarne in „je plaats zijn!”

„Laat den *Jour* eens zien, het *Handelsblad* beweert, dat het met „storm achteruitvliegt, dat het Esterhazy loslaat!” (*leest*). Het is „brutaal, hoor!.... Ik wou dat het waar was, wat het *Handelsblad* „vertelt!....” (*hij leest verder*). „Maar de *Jour* is krasser dan ooit.... „Picquart zéker schuldig,.... mijn advocaat, Leblois kocht voor „hem de stukken uit het Ministerie van Oorlog”... „Brrr!... Neen „ik lees geen krant meer, ik word er gek van.

„Kom, eene *Revue*; hier de *Novelle Revue*; artikel van Madame „Adam.... Wat?.... Over mijn vrouw!”.... (*hij leest*). „Zij was „immer in gezelschap van Duitschers en Joden; haar kinderen „dienden *niet* in ons leger; hij zelf, die bluft op zijne hoedanigheid „van Elzasser, was van den aanvang af, de groote vriend der „Duitschers; de Jood Bodenheimer”... „Genoeg, weg er meê!...” (*Er wordt geklopt*). Een lakei: „Mijnheer, 'daar is mijnheer Mathias Dreyfus!” — „Laat maar binnen komen.”

Mathias: Bonjour, hoe maak je het?

Scheurer: En jij?

Mathias: Kalm.

Scheurer: Ik ook.

13 Dec. '97

DERDE TOONEEL.

Een Redakteur in doodsnood.

Het was geen aangename rol, die de heer de Rodays, hoofd-redakteur van den *Figaro* op zich had genomen voor de mise en scène te zorgen van het drama: *Dreyfus of de vermoorde onschuld*.

Maar, wat hij nooit had gedacht, was, hetgeen feitelijk geschied is.

Geheel Frankrijk, — ik wil eene eervolle uitzondering maken voor den *Lanterne* met diens redakteur Mayer, en voor den *Aurore* met Clémenceau als vaandrager, vriend van Herz, — geheel Frankrijk is als één man opgerezen tegen het onbeschaamde boulevard-blad en heeft het gebrandmerkt met de woorden: schandblad, verrader, landverkooper, — om de andere liefelijkheden te zwijgen! . . .

Het regende protesten.

Reeds de kalm-sidderende, koeltjes-klappertandende, gerust-bleekbestorven Dreyfus-Ridder, Scheurer-Kestner heeft ons de sombere reeks van militaire „cercles” (kringen) opgeteld, die den *Figaro* aan de deur wierpen, wegens zijn schandelijke houding.

De heer Rodays zat treurig en verslagen op zijn bureau. Het blad ging immers zichtbaar het verderf te gemoet! . . .

Bij de meer dan twintig steden, waar van 10 tot 15 Dec. de officieren den edelen *Figaro* den kaakslag gaven, voegden zich iederen dag nieuwe.

In de liefelijkste bewoordingen, „wegens uw infame houding in zake Dreyfus”, „wegens uw vaderlandslooze drijfverij”, „wegens uw schandelijken veldtocht ten gunste van Dreyfus”, „wegens den lagen laster over het leger”, — het kan toch niet zoetsappiger, dunkt mij! — weigerden van 15 Dec. tot 20 Dec. nog de volgende militaire kringen het bewuste Dreyfus-Syndikaat-Organ: Belfort, Saumur, Cosne, Aix, Cahors, Ancenis, Guéret, Belley, Limoges, Saintonge, Beauvais, Saint-Omer, Libourne, Amiens, Decaseville, Salins-d'Hyères.

Het was om kippenvel van te krijgen.

En de redakteur kreeg inderdaad kippenvel.

Zijn eerste daad was: *zwijgen*.

Och, of de doodsnood met „zwijgen” ware te ontkomen geweest!

Maar het mocht niet zijn. —

Daar leest de welgedane heer de Rodays plotseling, blauw van schrik, in „de bladen” . . . dat . . . ja . . . dat!! . . .

* * *

Een welgedane heer reisde op zekeren dag, in de 1e klas van Parijs naar Chelles.

Of nu 's mans welgedaanheid hem hebbe overvallen met een zoeten dommel, of wel de geestesklarheid, der familie Baron de

Reinach tot Reinach eigen, hem dien morgen hebbe verlaten, de legende verluidde — altijd in de oolijke Fransche bladen — dat 's mans welgemoedheid niet geheel meer harmonieerde met zijn welgedaanheid, toen hij te Chelles zich omlaag heesch uit den trein.

Want hij ervoer — luidens evengenoemde brutale legende — dat hij uitstappende bemerkte, dat... zijn portefeuille, een eerbiedwaardige in omvang... was doorgestoomd naar Meaux.

Intusschen waren te Meaux de neuzen bij elkander gestoken, om het wondergeval te doorgronden. De stationchef Poirer, de heeren Haller en Van den Bossche, onder-chefs, beambten en conducteurs, droegen, openden, doorsnuffelden, ieder volgens recht en plicht, het wonder stuk documenten-vergaderaar.

Voor al was den heer Van den Bossche de rol toegedacht de alleszins aantrekkelijke papieren van deze wonderen-doos te genieten.

De onverbiddelijke legende verhaalt verder, hoe de mannen van Meaux vonden in die „klap”:

1°. Vele brieven van... Esterhazy.

2°. Briefpapier gemerkt *Bureau Figaro*. Hierop... uitknipsels uit brieven van Esterhazy, vormende een geheel van misdadigen inhoud, listig her en der een woord er uitgeknipt — aaneengeplakt, gefotografeerd, geretoucheerd; tweede photographie, eigenhandige brief van Esterhazy, kant en klaar, mijnheer... zie maar!...

3°. De portefeuille is ergens gemerkt. *J. Reinach*. Oho!... *Vidi...* de Dreyfus-kampioen in den *Figaro*... Frissche morgen!...

* * *

De heer Rodays heeft het drie dagen op de zenuwen gehad; arme man.

De geheele beambten-groep van Meaux is naar Parijs ontboden, heeft gedeponereerd bij den commandant, die het onderzoek der zaak leidt: Ravary.

Intusschen wandelt de legende levenslustig voort door de geheele pers; — *Univers* en *Croix*, de twee katholieke bladen van Parijs, ontvangen haar met genoegen, — en ook zij vertellen mede, dat de „klap” was van Reinach; dat hij getelegrafeerd had uit Chelles: *Portefeuille in den trein laten liggen; zend haar naar Chelles, ik wacht haar spoedigst*; dat er vele, vele brieven van Esterhazy in berustten, leeggeplunderd, om woorden te vinden, die b. v. dezen zin geven: „als het verraad maar niet uitkomt”. In andere brieven waren op

sommige woorden en zinnen andere woorden en zinnen uit andere brieven geplakt..., en... zoo... meer... klaar voor de photographie der... „documenten“! Uren en uren waren Meaux' getrouwen bij Ravary....

Dat alles leest, verslindt de Rodays, hoofd-redakteur van het vaderlandslooze boulevard-blad, genaamd *Figaro*.

Maar hij kan het niet verteren.

De nacht is zwaar, somber, zwart. Grillig waren in zijn geest de spoken rond, Dát zijn de getergde officieren, de joelende studenten; — dát is Mathias Dreyfus;... daar grijpt de welgedane hand van den Panama-Jood hem bij de keel: „als gij spreken durft,... uw leven.“ Dat is de doodstrijd. Hij geeft een gil!... Hij ontwaakt....

Stil... hij is alléén! Waar zijn de ijzingwekkende schimmen van daareven?... Hoe klopt en bonst het hoofd, hoe branden slapen en polsen... hoe klemt de borst. Hij vliegt van zijn legerstede, hij grijpt de pen, hij schrijft; schrijvend roept hij ieder woord kwaadaardig met afgebeten stem af; ik vang letterlijk op:

„Het is duidelijk, de *Figaro* had in zijn veldtocht niet met zich de openbare meening,... Mathias Dreyfus heeft het eerst commandant Esterhazy beschuldigd, dat zijn *niet wij* geweest!... (*Oef*)... Ik ken... noch... Mathias Dreyfus noch iemand zijner familie... (*Oef*)! *het zweet breekt mij uit*...) Ik heb de brieven van Esterhazy uitgegeven om het publiek te laten oordeelen tusschen onze vaderlands-liefde en die van dezen commandant... (*Ik stik*). Ik zag in den heer Scheurer-Kestner een onberispelijk man, nauwlettend, rechtvaardig en met besliste liefde voor het vaderland... *Ik heb op niemands ingeving, onder niemands leiding in deze gearbeid dan onder de zijne*; zijn geloof was het mijne. (*Oef! Dat geeft me lucht!*)... Hij heeft gezworen nooit iets aan de pers te hebben medegedeeld, het is *niet waar*. (*Hè!!... vice-president van den senaat!!*) Waarom wendde de heer Scheurer-Kestner zich niet onmiddellijk tot de regeering? Dan ware de pers er buiten gebleven, men had niet de eer van een officier op het spel gezet en geen brieven gepubliceerd, die ik zelf hoop, valsch te kunnen verklaren. Ik trek mij dus voorloopig terug uit de redactie, de heer Perrivier neemt mijne taak over, hij zal een *nieuwen geest* brengen over de Dreyfus-zaak”.... (*Hij zucht onpeilbaar diep*).

Over zijn gelaat legert zich een bos, de pols bedaat.... hij is weer mensch. De doodstrijd is voorbij.

(*Figaro af*).

VIERDE TOONEEL.

Bengaalsch vuur, zevenklappers en sissers.

Het begint bepaald meer en meer een kermis- of spektakelstuk te worden, het drama: *Dreyfus of de vermoorde onschuld*.

Commandant Ravary, de rechter van onderzoek in zake Esterhazy, heeft niet in één keer al die grillige wendingen en streken van het Dreyfus-syndikaat kunnen overzien; toch schijnt het, dat hij den aal bij den staart had, toen . . . in eens de geheele zaal verlicht werd door tooverschijn, zoo vreemd, onverwacht, verblindend, dat de oogen verstarren en het gevonden spoor bijster werden.

Daar publiceerde, juist toen de onthullingen over Reinach's geheimzinnige portefeuille de schuld van het syndikaat boven twijfel stelden, de bekende dame de Boulancy, aan wie Esterhazy de beruchte brieven zou hebben gericht, in den *Temps* het nieuws, dat die brieven toch wel degelijk echt waren. Zij zou, zoo heette het, met majoor Esterhazy, voor generaal de Pellieux zijn gedaagd, en de soldaat zou, op een eed gevorderd, bekend hebben de brieven te hebben geschreven. Slechts voor éenen maakte hij eene uitzondering.

Dit getuigenis was verpletterend. . . .

Maar al zeer spoedig doofde het bengaalsch vuur . . . en liet een verstikkenden damp achter.

Want de *Echo de Paris*, de *Soir*, de *Patrie*, de *Croix* e. a. bladen merkten op:

1°. Dat het ondenkbaar is, dat generaal de Pellieux, rechter van instructie, zoozeer de Fransche Wet zou vergeten hebben, dat hij aan een beschuldigde een eed zou hebben opgelegd ter bevestiging van een punt der beschuldiging zelf;

2°. Dat de commandant het bericht stellig tegensprak;

3°. Dat het geheel onmogelijk is, dat Esterhazy, hadde hij reeds voor een maand die bekentenis afgelegd, thans nog vrij als een vogel in de lucht door Parijs kon wandelen!

Daar kwam nu nog bij, dat eerst de *Echo de Paris*, toen het *Petit Journal*, toen *Soir*, *Croix*, *Univers* enz. ten stelligste verzekerden, en niet werden gelogenstraft: de zoogenaamde brieven van Esterhazy zijn onderzocht door de schriftdeskundigen Varinard, Belhomme en Conard en deze heeren hebben getuigd, dat zij deels vervalscht en deels geheel en al door bedriegers gefabriceerd waren.

Dezelfde drie deskundigen verklaarden, dat het beruchte „borderel” wel degelijk door Alfred Dreyfus — vermoorde onschuld — geschreven is.

* * *

Het syndikaat was nu ten einde raad en om nog eenigen indruk op het zich langzamerhand vervelend publiek te maken, werd besloten een concert van zevenklappers te openen.

Het laatste knaleffect zou beproefd worden.

Maar jawel... ook dit mislukte!

Want daar verscheen 22 Dec. in den *Intransigeant* een bericht, dat weldra bleek volle waarheid te bevatten.

Het blad deelde mede, dat het syndikaat een laatste „document” (!) gereed hield; dat dit eerlang zou opdagen in de pers; dat juist tengevolge van oneenigheden tusschen Reinach en den *Figaro* over dit document de heer de Rodays, in doodsstrijd, besloten had, den *Figaro* vaarwel te zeggen; dat hij, — *Intransigeant* — eene photographie van dit *document* (!) was machtig geworden en het onder zegel bij een notaris had neergelegd, met last, als het syndikaat de onbeschaamdheid zou hebben er mede voor den dag te komen, te openbaren dag en uur, waarop hij *Intransigeant*, het reeds aan den notaris had overhandigd. Hij eindigde met de verzekering, dat — mocht men hem tegenspreken — hij nu reeds dit valsche stuk zou afdrukken.

En nu sprak men hem tegen en... daar waren in eens alle zevenklappers nat geworden en geheel het komplot zat in rouwe!

De *Intransigeant* eerst, en toen alle bladen, gaven dit briefje te lezen, geschreven op *papier der Duitsche ambassade*.

13 December 1892.

Mevrouw!

Uwe veeleischendheid gaat alle grenzen te buiten. U houdt geene rekening met de reeds gestorte sommen, die veel hooger zijn dan U beloofd was. En toch hebt U alle documenten nog niet geleverd, die in het borderel waren aangekondigd. Laat mij het stuk in quaestie ontvangen en U zal voldoening worden gegeven.

Laat *Walsin* weten, dat ik Donderdag bij Sternberg ben.

G. d. u. Otto.

Walsin is Walsin Esterhazy . . . Het „document” zou verpletterend werken!

Men begrijpt, welk gerucht de openbaring van dit stuk verwekte!

Maar het raadsel was spoedig opgelost.

Boven het briefje stond het woord „copie” en dit was van de hand van Jozef Reinach; tal van getuigen bevestigden dit. De brief was in cijferschrift; men beweert, dat ook de cijfers van Reinach's hand zijn.

Deze zevenklapper derhalve, aldus met een frisch bad overstort, siste en doofde uit.

Reinach wist niet, hoe zich te redden. Hij betuigde, zelf niet aan het „document” te hebben geloofd, hij verzekerde, dat er hoegenaamd geen plan had bestaan het te publiceeren; hij verklaarde: het stuk is van de hand eens bedriegers, die er ons in wilde laten loopen; die vervalscher heet Lemeunier Picard.

Intusschen gelooft niemand amice Reinach, sinds het uitlekte, dat Lemeunier Picard *einde November* vriendschappelijk Reinach bezocht. „Hoe, — zoo meent men terecht, — waarom sprak Reinach dan niet *einde November*? Waarom komt hij eerst, nu de bladen de valsheid van het document en de list onthuld hebben, met de leuke verklaring aan: eigenlijk heb ik er zelf ook niet aan geloofd? Waarom werd het stuk *gereed gehouden* voor de openbaarheid?”

Want dit is zeker. De Rodays keerde juist hierom het syndikaat den rug, daar men dit „document” niet nú wilde afdrukken . . . maar eerst, wanneer de krijgsraad een gunstige uitspraak over Walsin Esterhazy zou gevelde hebben! Toen had de Rodays genoeg van het geknoei.

Ongelukkiger is het een zevenklapper wel nooit vergaan, dan dezen in de hand van Jozef Reinach! . . .

* * *

En nu nog een paar sissers en het scherm valt.

Het was een flikkerschijn, die met veel geknetter door de lucht vloog, maar even snel weder doofde, het bericht der *Agence nationale* van 21 Dec. 11.: „De heer Mathias Dreyfus heeft eene aanklacht „wegens laster ingediend tegen den heer Pénot, Mevr. de weduwe „Sandherr, mevrouw Barthélemy en de redactie van de *Soir*, die „hem beschuldigd hebben, wijlen kolonel Sandherr, lid van den „krijgsraad, te hebben willen omkooopen.”

Dat schitterde als bliksemglans door de lucht!

Maar, ziet, — terwijl hij dit publiceerde, was reeds de gerechtere vervolging van Mathias en Léon Dreyfus, broeders van den verrader, verordend, en dit wel: „als hebbende zij getracht, wijlen kolonel Sandherr, lid van den krijgsraad, voor de som van 200.000 frs. te willen omkoopen, op een der laatste Zondagen van October 1894.” — „Hoe kunnen wij de handelwijze van Mathias Dreyfus kenschetsen?” vraagt de *Soir*; „met macht van agentschappen verbreidt hij, dat hij eene aanklacht indient tegen ons; wij vernemen er echter niets van; hij klaagt inderdaad niets en niemand aan; en nu blijkt, dat hij, terwijl hij dit liet rondbazuinen, reeds zelf door den rechter van onderzoek was gedagvaard!” Drie beëdigde getuigen, niet van zins een schrede te wijken, hebben dus den voet gezet op dit sissertje.... en de armzalige grauwe huls bleef rookend over. Uit was het licht!....

Toen werd nog één poging gedaan, om althans Esterhazy mede in het schandaal betrokken te houden. Mathias klaagde hem aan wegens beleediging, bij anonieme brieven, door brieven-agentschappen verzonden.

De stukken werden geopenbaard, zij zijn ergerlijk. Dat zou het medelijden opwekken!.... Nieuwe vonk van hoop.

Maar het was alweder een snel wegflikkerend sissertje, dat den nacht in duister laat! De heer Féret, directeur van het agentschap, dat de bewuste brieven verzond, betuigde, dat Esterhazy, de persoon *niet* is, die deze aanbod!....

Daar sterft dan het laatste schijntje weg....

Het is nacht. — Walm van Bengaalsch vuur, uitgeknetterde zevenklappers, leeggebrande sissers, rook, aan flarden gescheurde documenten, benauwde Israëlieten.

Het scherm valt.

31 Dec. '97.

HET VIJFDE BEDRIJF.

EERSTE TOONEEL.

In de Gerechtszaal.

Een bewogen publiek stroomt naar de gerechtszaal, ter aanhooring van het geruchtmakende proces Esterhazy.

Wie zal zich verwonderen over die pijnlijke ontroering?

Wat heeft Frankrijk uit de gebeurtenissen der laatste dagen moeten besluiten? Is de openbare veiligheid nog verzekerd? Bestaat er niet een complot, dat de geheele toekomst des lands in handen heeft? Is niet het berucht syndikaat machtiger dan de regeering, beheerscht het niet geheel Frankrijks lotgeval?

Daar deed de mare door de pers de ronde, dat mevrouw Jouffroi d'Abbans aan commandant Ravary mee zou deelen, wie de veelbesproken gesluierde dame was, die Esterhazy van het geheel complot op de hoogte bracht.

Mevrouw Jouffroi d'Abbans kwam te Parijs; men vernam echter niets nadien. *)

Daar berichtten de bladen, dat het syndikaat, nieuwe beslissende documenten bezat, die echter enkel aan den krijgsraad, mocht Esterhazy voor dezen gedaagd worden, zouden worden overlegd. De advocaat van Scheurer-Kestner, Leblois, spreekt dit bericht tegen en voegt er tot aller verbazing bij, dat hij nimmer eenig beslissend document tegen Esterhazy had bezeten! De *Echo de Paris* verklaart categorisch, dat de krijgsraad er wel voor danken zou „nieuwe documenten” te onderzoeken. Waarom waren deze niet

*) Thans is bekend, dat deze dame in staat van beschuldiging is gesteld wegens oplichterij.

of aan den eersten rapporteur, generaal de Pellieux, of aan den tweeden commandant Ravary, ter hand gesteld?

Daar komt het sprookje, dat Esterhazy's handlanger was: de Duitsche officier Heudück, dien hij te Baden had ontmoet. De beschuldigde voert hiertegen aan, dat hij ééns te Baden is geweest in 1867, toen de heer Heudück een kind van 1½ jaar was, en dat hij dien man volstrekt niet kent.

Daar wordt gepubliceerd, dat generaal Gonse, de overste van kolonel Picquart, reeds in 1893 een onderzoek over de verdachte handelingen van commandant Esterhazy had laten instellen. Generaal Gonse zelf en commandant Esterhazy weerspreken dit ten stelligste.

Wat moest het publiek van dit alles maken? Is het mogelijk een volk meer op te winden, te verbitteren, dan door het verspreiden van dergelijke sensatie-nieuwtjes, terwijl de zaak in quaestie het hoogste belang des vaderlands geldt: de vraag: „is Esterhazy een landverrader, ja dan neen?”

Midden in die verwarring schrijven Scheurer-Kestner aan Ranc (Senaatslid) en Reinach aan den Minister van Oorlog, roerende „open brieven”, hun overtuiging bezwerend met de duurste verzekeringen, aandringend op recht, heilig, onschendbaar recht.

Het publiek is nu geheel in de war.

31 Dec. 1897 bracht toen commandant Ravary zijn rapport uit.

Generaal Saussier, hoewel het rapport besloot de aanklacht in te trekken („ordonnance de non-lieu”) besloot: dat Esterhazy voor den krijgsraad zou komen.

Dit wond de gemoederen opnieuw op. Was dit besluit niet een teeken, dat aan Esterhazy's onschuld veel twijfel bestond?

Toch stond duidelijk in Saussier's dekreet te lezen: „dat *enkel*, omdat Esterhazy het zelf had gevraagd, en omdat de publieke opinie volkomen moest gerustgesteld worden, deze commandant naar den krijgsraad werd verwezen.”

Men las nauwelijks meer! „Esterhazy voor den krijgsraad,” het was genoeg om allen twijfel te wettigen! De bladen wezen wel is waar op de bijgevoegde redenen, — er werd niet geluisterd. De dolle vrees, de dwaze angst had alle redeneering schier onmogelijk gemaakt.

Zoo naderde men 10 Januari, dag waarop de majoor in gerechte zou opdagen.

Intusschen beproefde het Dreyfus-syndikaat een laatste poging, om stof in de oogen te werpen.

Daar verscheen plotseling *de akte van beschuldiging* in 1894 tegen Alfred Dreyfus — vermoorde onschuld — opgemaakt.

Het publiek was verpletterd!

Hoe was het mogelijk geweest, dit stuk te publiceeren?

Wie had dit geheime stuk in handen gekregen? Hoe was het mogelijk deze akte te lichten van achter de zegels die haar dekten?.....

Raadsels!.....

Toch bleek uit deze akte, voor wie haar in haar geheel met aandacht las, genoegzaam de schuld van den veroordeelde van het Duivels-eiland.

Maar de pers en de agentschappen, aan den kant van het syndikaat, deden haar werk goed; zij verwrongen, verminkten, verdraaiden en Europa vroeg zich af: „Hoe is Dreyfus na *zulk* een akte van beschuldiging veroordeeld geworden?!.....” (Bijlage III).

* * *

10 Januari, de dag der wraak is daar.

Duizenden Fransen in ontroering; plechtige Krijgsraad; om 8 uur gaan de deuren open; 8 $\frac{1}{4}$ uur zijn aanwezig: Mathias Dreyfus en diens advocaat, om 9 uur komen de leden van den Krijgsraad. Deze zijn: generaal de Luxer, voorzitter; kolonel de Ramel; kolonel Bougon; luitenant-kolonel Mavry; dito Gaudelette commandant; Gardin; dito Rivals en commandant Hervieu, regeerings-commissaris.

Ademlooze stilte.

De regeerings-commissaris leest, met luider stem, het Rapport van commandant Ravary, uitgebracht aan generaal Saussier. Verbazing en verontwaardiging maken zich van de hoorders meester, als zij vernemen, hoe Mathias Dreyfus en kolonel Picquart lichtzinnig en zonder bewijs deze onrustwekkende campagne begonnen met behulp van hun vrienden Scheurer-Kestner, Reinach en andere heeren redders der verdrukte onschuld. Zij hooren, hoe Picquart en Mathias Dreyfus met behulp van stukken, *die Picquart ontvreemde uit het Ministerie van Oorlog*, trachtten Esterhazy onder verdenking te brengen van landverraad, hoe die stukken deels werden vervalscht, deels niets bewijzen. Zij vernemen, hoe afdoend Esterhazy geantwoord heeft op die beschuldigingen, zoodat eerst generaal de Pellieux en toen weder commandant Ravary besloten hadden tot intrekking der aanklacht; zij zijn getuige van de beëdigde, plechtige

verklaring der deskundigen, die weder het borderel onderzochten: „het bewuste borderel is niet het werk van commandant Esterhazy, op onze eer en geweten leggen wij deze verklaring af. Belhomme, Varinard, Conard, l'Hôte 26 Dec. 1897.” Allen beven van verontwaardiging als zij nu hooren, hoe kolonel Picquart, beambte aan het Ministerie van Oorlog, stukken achterhield, zoek maakte, wegnam uit het bureau van kolonel Henry, zijn overste, om hierover, gelijk bewezen werd, toen hij *op heeterdaad werd betrapt*, met Leblois, advocaat van Scheurer-Kestner te raadplegen, ten einde Dreyfus' schuld op anderen te schuiven; allen sidderen van woede, als zij hooren hoe kolonel Picquart in Juni 1897 weder uit Sousse (werwaarts hij voor straf gezonden was) overkwam naar Parijs om te confereeren met Leblois; allen komen op adem, toen aldus het masker van dezen man gelicht wordt en de zaak duidelijker voor oogen begint te staan.

Tot aller genoegen besluit het rapport: „geen rekening te houden met de beschuldigingen van Picquart, en Esterhazy onschuldig te verklaren.”

Hervieu zwijgt; hij zet zich neder. Het woord is aan den Krijgsraad.

Maar neen! Daar klinkt de onbeschaamde eisch van advocaat Laborie, mevrouw Dreyfus toe te laten bij de verhandelingen; — zeker om de zenuwen te bewerken. Met verontwaardiging wordt de eisch afgewezen door Hervieu.

Besloten wordt, na 1½ uur beraadslaging, (10½—12), de zaak met open deuren te behandelen; enkel zullen de deuren worden gesloten, als staatsgeheimen moeten worden besproken.

Nu begint het verhoor van Esterhazy.

Wij kennen alle punten van beschuldiging; kort en scherp antwoordt de majoor; hij deelt mee, hoe het syndikaat met een sluwe streek zijn brieven in handen kreeg, *sinds Januari 1893*; hoe hij het „borderel” niet *kan* geschreven hebben; — hoe hij één keer slechts, om speciale redenen, van eene „agence” gebruik maakte, om aan zijne vrouw te schrijven, — hoe de Joden-kliek hem bedroog, zijn brieven vervalschte enz. . . . enz. . . .

Het publiek is zichtbaar voldaan. Thans de getuigen. . .

11 Jan. 1898.

LAATSTE TOONEEL.

Het syndikaat verpletterd.

Het publiek is onder diepen indruk, nu de getuigen-verhooren aanvangen.

Commandant Ravary had zijn rapport ingediend; de Regeerings-commissaris, kolonel Hervieu, had het voorgelezen.

Hieruit bleek:

1e. Dat Generaal de Peillieux en Commandant Ravary, na nauwkeurig onderzoek, *beiden* hadden geconcludeerd; „de aanklacht tegen Majoor Esterhazy niet ontvankelijk te verklaren;” hierdoor was deze dus eigenlijk reeds vrij. Toch wenschte Generaal Saussier behandeling voor den krijgsraad.

2e. Dat majoor E. de schrijver *niet* was der brieven, die hem ten laste werden gelegd;

3e. Dat hij in geene geheime verstandhouding had gestaan tot vreemde agenten;

4e. Dat kolonel Picquart stukken ontvreemdde uit den lessenaar van zijn Overste, kolonel Henry, die hem *op heeterdaad betrapte*; — dat hij de ziel van het komplot was geweest; dat hij wederrechtelijk Esterhazy had achtervolgd en wegens niet te qualificeeren handelingen uit het Ministerie van oorlog was weggejaagd.

Het rapport besloot: „Majoor Esterhazy vrij te laten”

* * *

1e Getuige verschijnt.

Mathias Dreyfus.

Hij beweert, dat Esterhazy de schrijver van het „borderel” is (gelach; het publiek weet nu, dat het *3 maal* door deskundigen is onderzocht en deze het tegendeel *op hun eer en geweten* verklaarden).

Hij belastert den beschuldigde, die hem aan wil vliegen.

Men weerhoudt dezen.

Hij beweert, dat Esterhazy schreef: „ik bevind mij in zoo pijnlijke omstandigheden, dat ik voor eene misdaad haast niet meer terug zou deinzen.” — Esterhazy: „die brief slaat op geheel andere

dingen en is uit Juli 1896," (twee jaar na het proces Dreyfus!) Algemeen gelach. Mathias Dreyfus' gezicht betreft.

Tézenas, advocaat van Esterhazy: „Mijnheer Dreyfus, hoeveel heeft die leugen-campagne u wel gekost?”

Dreyfus: Noem eens een cijfer!

Tézenas: „300.000 franken.”

Dreyfus: Dat is niet waar!

„Hoeveel dan?” roept Tézenas.

Dreyfus: *Dat is mijn zaak.*

In den val geloopen. Mathias Dreyfus af.

2e Getuige.

Scheurer-Kestner.

Verklaart nooit het „borderel” te hebben gezien, nooit manuscripten met elkander te hebben vergeleken en enkel naar *photographieën* (?) te hebben geoordeeld.

De President van den krijgsraad: En was dat ugenoeg om aldus op te treden?.... Waart ge zeker van dezer juistheid?.... (*algemeen gelach.*)

Tézenas: hebt u een dossier?

Scheurer: Neen. (*Schaterend gelach.*)

Scheurer-Kestner af.

3e Getuige.

Samuel Weil.

Israëliet, oude vriend van Esterhazy. Hij verklaart, dat de Majoor hem eens een bedelbrief schreef (uit den aard der zaak een verrouwelijk schrijven, aan een vriend). Weil had dien.... gegeven aan den opperrabijn Zadok-Kahn, en deze aan Mathias Dreyfus. Ieder zal dit wel laag noemen; de laatste zifte er nu een bewijs uit; „dat E. in geldnood, verraad kon hebben gepleegd.”

Het publiek: „Bah! da's gemeen.”

Esterhazy: „Ik heb tweemaal de eer van dien man gered; ik „zal niet zeggen, in welke omstandigheden, want ik ben geen lafaard; „maar dit verraad van een ouden vriend is voor mij zeer pijnlijk.”....

Weil af.

4e Getuige.

Féret.

Directeur van het bewuste „agentschap van brieven” verzekert, dat Esterhazy slechts éénmaal van zijn bureau heeft gebruik gemaakt, en dit was, naar hij stellig verzekert, om aan zijn vrouw een brief te zenden. De man, die de dreigbrieven aan Mathias D. zond, was een geheel ander persoon, die hoegenaamd niets gelijkt

op Esterhazy; hij was dik, E. mager; hij had een zeer groot hoofd, rooden snor, enz.

De krijgsraad beslist, dat het verhoor thans met gesloten deuren zal worden voortgezet, daar staatsgeheimen moeten worden verhandeld.

Toch vernemen wij het volgende uit „interviews,” medegedeeld door eenige geloofwaardige bladen. Overigens ontving Majoor Esterhazy van Generaal Pellieux nu *verlof tot spreken* en hij sprak boeken.

5e Getuigen-reeks.

De deskundigen, die het „borderel” onderzochten tijdens het proces Dreyfus en thans, — in het geheel 3 keer — herhalen met de meeste beslistheid hun verklaring: Dreyfus schreef het, Esterhazy schreef het niet. Deze 3 verschillende groepen van deskundigen verdienen geloof. Hiermede vervalt alle twijfel aan Dreyfus' schuld, zoover deze steunt op dit „borderel.”

6e Getuige.

Kolonel Picquart, geconfronteerd met zijn overste aan het Min. van Oorlog *Kolonel Henry*, en zijn overste in het leger, *Generaal Gonse*.

Hij wordt meer dan vijf uur ondervraagd. Hij moet ten laatste bekennen, dat kolonel Henry hem overviel terwijl hij weggeroofde stukken doorpluisde; dat hij schandelijk handelde; hij roept uit: „*Generaal, ben ik dan de beschuldigde?*” ... Kolonel Henry brandmerkt zijn ellendig gedrag, zijn komplotteeren.

Generaal Gonse heet hem liegen, wat hij beweert nopens diens meening over Majoor Esterhazy, als had hij, Generaal Gonse, aan diens onschuld getwijfeld; hij valt hevig tegen hem uit, noemt hem een rebel, een oplichter.

Henry en Gonse verpletteren hem.

Picquart verlaat sidderend de zaal; met gesmoorde stem vraagt hij aan de buiten wachtende journalisten: „laat mij doorgaan.”

Hij ziet niet op, hij verdwijnt. Esterhazy verklaart: „Had het debat publiek mogen gevoerd worden! Met hem is het geheele syndikaat verpletterd. Hij was *de ware beschuldigde!*”

7e Getuige.

Advocaat Leblois, — steun van Scheurer-Kestner.

Hij moet bekennen, dat hij knoeide met Picquart, dat hij met dezen snuffelde in geheime Staatspapieren, dat kolonel Henry hem en Picquart overviel, dat hij de helper was van Scheurer en in 't

geheim saâm werkte met Mathias Dreyfus enz. Er bestond dus *wel* een komplot! — Ook deze man is geheel een verloren man voor de toekomst. —

* * *

De krijgsraad vergadert en spreekt met algemeene stemmen majoor Esterhazy vrij *van alle punten der aanklacht*.

Esterhazy komt binnen. Hij verneemt het vonnis. Daar davert door de zaal de kreet: „leve Frankrijk! weg met het Syndikaat!”

Kolonel Hervieu, regeerings-commissaris, nadert en drukt Esterhazy de hand. Tranen rollen den krijgsman over de wangen. — Hij wil vertrekken.

De sergeant, die de wacht beveelt, roept hem terug: „Commandant, de generaal roept u.”

Generaal de Luxer, president van den krijgsraad, leest plechtig het oordeel voor aan de officieren der garde; hij drukt Esterhazy warm de hand. Alle leden van den krijgsraad volgen dit voorbeeld.

Esterhazy treedt naar buiten, duizenden wachten hem op; het klinkt hoog door de lucht: „leve Frankrijk, weg met het Syndikaat.”

* * *

Er is niet een enkel katholiek blad in Frankrijk, dat twijfelt aan de onschuld van Esterhazy, gelijk er geen is, dat er aan twijfelde.

De *Radical*, Clémenceau in den *Aurore* houden de schuld van den Majoor vol; de *Lanterne* blijft den landverrader verdedigen, de *Agences* eveneens. Dat spreekt. Het nieuwe schandeblad genaamd „*les droits de l'homme*” verkondigt, dat de komedie geëindigd is, en de tragedie thans begint.

Mogelijk maken wij dan later van die tragedie een komedie, gelijk dit drama onder onze hand schier een blijspel werd!...

„Socialisten-, Joden- en vrijmetselaars-bladen gaan voort te bliksemen tegen het gewezen vonnis,” schrijft de katholieke *Croix*.

Er is dan maar *een* fatsoenlijk officier meer en dat is de wegens landverraad in 1894 veroordeelde Dreyfus.

Er is dan maar *een* groepje eerlijke mensen meer in Frankrijk, en deze vindt men niet bij de katholieken, niet bij de militairen, maar bij het syndikaat: Mathias en Leo Dreyfus, Lazare, Scheurer-Kestner, Reinach, Weil, Zadok-Kahn, Leblois, Picquart, Zola en... Clémenceau!

Van harte geluk gewenst!

EPILOOG.

Het was de gewoonte bij de ouden, het tooneelstuk te besluiten met een „epiloog”.

De Epiloog was een zaakrijke, zinrijke aanwijzing van de zedelijke strekking der dramatische voorstelling.

Ik wil trachten een *Epiloog* aan het drama: *Dreyfus of de vermoorde onschuld* toe te voegen.

EPILOOG.

De leeuw en de draak.

Eene parabel.

Er was een land rijk en groot, waar het blonde koren sierlijk golfde over de velden, waar vredig de koe graasde, waar de fiere klepper met dreumend hoefgedraver lustig stampte op de weide, en waar voor een edel en moedig volk rijkelijk zwol aan duizenden trossen de blauwe druif.

En in dat land huisden vele dieren in de bosschen en op de velden; zij zwierven, langs de hellingen der bergen en door de donzige beemden, want het land was rijk aan dieren, daar het rijk was aan gewassen allerlei aard.

Toen sijffelde en siste de draak nader, zweepend rondslierend met zijn rossigen staart, vlammen spuwend uit den muil, om de dieren te vermoorden, die leefden op dien rijken bodem, rijk aan dieren, allerlei soort. Hij sprak: „Ik wil verslinden den listigen vos, die sterk op zijn vernuft mij niet vreest.” En hij legde zich in hinderlaag bij diens nest en overrompelde en doodde hem.

En toen sprak hij: „Ik wil uitroeien de fraaie vogels, die, trots

op haar kleurenpracht, pronken en dartelen in het zonnelicht, wuft pralend met haar bonten tooi." En hij legde zich weder in hinderlaag en greep de argeloos ijdel en verslond haar.

Weder sprak hij: „ik wil verdelgen de huisdieren, die eeuwen lang de vrienden des volks zijn geweest, die het volk getrouw hebben gediend, die de lust waren der armen en der kinderen." En hij wierp gif uit zijnen muil en doodde hen.

En eindelijk sprak hij: „Ik wil mijn laatsten slag slaan en verscheuren den koning des wouds, en alle dieren zullen mij onderworpen zijn, als ik hun koning verwonnen heb." En hij legde zich in hinderlaag, bespiedde den leeuw in zijn gangen en besprong hem. Maar de koning der dieren schudde met ontzettend gebrul den ruigen kop, bliksems schoten zijn oogen en met vervaarlijke woede sprong hij los op den draak; grommelend in zijn bloed kromp nu het valsche monster in den wreeden doodstrijd, blies den gloeienden adem uit en stierf.—

Dat was het uur der wrake voor den verraderlijken draak.

* * *

Wie de draak is laat zich gemakkelijk raden.

De listige vossen, die den draak niet vreesden, zijn de begaafde mannen der rechtsgeleerdheid, kunsten en wetenschappen.

De behaagzieke fraai gepluimden zijn sommige pronkers der ambtenaarswereld.

De goedige huisgenooten der menschen, de vrienden van armen en kinderen zijn de religieuze vereenigingen.

De leeuw is de nationale trots van een volk.

Wie zich daaraan vergrijpt, hij is des doods:

13 Jan. 1898.

BIJLAGEN.

I.

Ten bewijze, dat Dreyfus niet enkel om het „borderel” is veroordeeld, geef ik hier dit stukje uit den *Croix* van 25 Nov. 1897:

La réponse de l'Etat-Major.

Nous avons demandé à un homme très au courant de cette affaire ce qu'il fallait penser de cet invraisemblable récit.

Voici à peu près sa réponse:

L'état-major affirme:

1°. Que Dreyfus n'a pas été uniquement condamné sur le bordereau, mais sur d'autres pièces dont l'authenticité ne peut être contestée. (Is dit genoeg??)

2°. Les lettres du général Gonse sont l'œuvre d'un faussaire. La plupart des pièces du dossier de M. Scheurer-Kestner auraient été fabriquées par des policiers en rupture de préfecture, sous la direction d'un juif connu.

L'état-major aurait des preuves indiscutables de ces agissements.

3°. En dehors des documents émanant de Dreyfus, l'état-major lui aurait tendu une série de pièges dans lesquels il serait tombé.

A plusieurs reprises, des documents fabriqués à dessein ont été laissés à sa portée, et à la portée de lui seul; les documents disparaissaient, et quelques jours après étaient rapportés par le service de contre-espionnage.

Voici un des pièges dans lesquels serait tombé Dreyfus:

Le général de Boisdeffre confia à une vingtaine d'officiers d'état-major la confection d'un prétendu plan de pénétration en Allemagne.

Mais chacun de ces officiers ne pouvait avoir connaissance que de la partie du travail qui lui était confiée.

L'ensemble du plan n'était connu que du chef d'état-major.

Au plan était adjointe une notice qui disait en substance:

L'exécution de ce plan serait favorisée par ce fait que depuis 1870, les aiguillages vers l'Allemagne n'ont pas été détruits.

Nous pourrions aussi gagner quelques heures en évitant le transbordement ou la nécessité d'établir de nouveaux aiguillages.

Ce plan fut habilement laissé à la portée de Dreyfus et de Dreyfus seul. On dit même que ce fut lui qui fut chargé de le recopier et de corriger quelques détails.

Trois jours après, le plan s'était envolé et les aiguillages avaient été détruits. On dit même que la livraison de cette pièce donna lieu à des incidents fort curieux."

En hiermede sluit geheel, wat de *Echo de Paris*, het in krijgssaken erkend deskundige blad, mededeelt :

„Ainsi, l'état-major d'une puissance voisine réunissait tel jour de la mobilisation 55000 hommes sur un point déterminé où ce jour même nous devions en rassembler 200000. Or, à la suite de l'envoi du bordereau, l'état-major ennemi modifiait son plan et prévoyait la concentration de 300000 hommes, là même où il jugeait auparavant la présence de 55000 hommes, absolument suffisante."

Aan denzelfden *Croix* ontleen ik :

Interview d'un ancien ministre.

Un ancien membre du Cabinet Dupuy, interviewé sur la condamnation du capitaine Dreyfus, a répondu : „Pendant quinze jours, le Conseil des ministres est resté saisi de la question par le général Mercier, et cela avant de consentir à l'arrestation."

Le ministre a ajouté que l'on trouvait compromis dans l'affaire des *civils* et des *civils* fort connus. Les inculper eût été provoquer un scandale terrible. Il est probable que ces complices se trouvent aujourd'hui derrière la campagne antipatriotique menée par le Syndicat.

L'ancien ministre s'est montré fort dur pour le vice-président du Sénat. Il a dit à un reporter de *La Libre Parole* :

Scheurer-Kestner, en fait de patriotisme, est éclectique, et il faut que ce Sénat soit sans pudeur (*sic*) pour l'avoir nommé son vice-président.

Songez qu'à la tête de ses vastes établissements de Thann, en Alsace, ce défenseur de Dreyfus a placé un de ses neveux; ancien élève de l'Ecole polytechnique, qu'il a obligé d'opter pour l'Allemagne et qui, du reste, a fait preuve de tant de civisme, de l'autre côté du Rhin, que l'empereur Guillaume l'a nommé bourgmestre de Thann.

Grâce à sa parenté avec Ferry, Floquet et un autre homme politique, et à ses relations avec Gambetta, M. Scheurer-Kestner s'était acquis une situation morale considérable dans le parti républicain."

II.

Uit den *Croix* van 20 Nov.:

Un document secret.

Enfin, *L'Echo de Paris*, dont la sûreté habituelle de renseignements pour tout ce qui touche l'armée est reconnue par la presse, publie la note suivante:

Les pièces probantes que M. Scheurer-Kestner croit avoir en mains sont nulles; car l'officier qu'il croit être le vrai coupable n'a jamais, à aucun moment, pu avoir en mains les pièces communiquées à l'Allemagne. M. Scheurer-Kestner s'étonne qu'on ne lui ait pas communiqué les pièces qui établiraient la culpabilité de Dreyfus.

Mais cette communication était impossible, aussi bien à l'honorable sénateur qu'à Me. Demange. On n'aurait pu le faire qu'en compromettant, en brûlant tout notre service des renseignements, au grand détriment des intérêts de la défense nationale. C'est pour cette raison que pas un des agents ayant contribué à la découverte de la trahison, ainsi que des documents qui la prouvaient, ne comparut d'une *façon officielle*, tant à l'instruction qu'au procès.

Quand il s'agit de la sécurité du pays, les Conseils de guerre jugent d'avantage sur les faits que d'après les règles de la procédure. En chambre du Conseil, les sept honorables officiers appelés à juger un „frère d'armes”, mis en présence de documents qu'il *était impossible* de communiquer tant à la défense qu'au public, ont jugé à l'unanimité que Dreyfus était coupable.

Les membres du Conseil ont jugé *sur pièces, sur procès-verbaux de témoignages* reçus sous serment.

Ce sont des *pièces entières*, des *témoignages écrits*, non suspects, qui furent soumis en secret au Conseil de guerre.

En présence des preuves apportées, aucune hésitation n'était possible pour le Conseil, bien que le bordereau eût suffi et largement.

En 21 Nov.:

Le dossier Dreyfus.

Dans un article fort documenté, *L'Echo de Paris* dit que les pièces livrées à l'Allemagne par Dreyfus étaient très importantes.

1° En ce qui concerne le *plan de mobilisation et de concentration*, les papiers livrés par Dreyfus concernaient tous les Corps d'armée. Il fallut reconstituer le plan de mobilisation. De ce chef l'état-major général dépensa *douze cent mille francs*.

2° Au sujet des expériences du frein hydraulique, le bordereau visait un rapport émané d'une direction d'artillerie fort éloignée de la Seine-Inférieure. Le contenu du rapport resta ignoré par les officiers des directions jusqu'à une époque *postérieure* à l'arrestation de Dreyfus.

3° A propos de la note relative à Madagascar, le contenu de cette note était susceptible d'apprendre à l'étranger une partie des dispositions arrêtées par les ministères de la Guerre et de la Marine au sujet d'un vide à combler dans nos magasins de réserve (artillerie et vivres).

Et 4°, enfin, que le Manuel de tir — projeté — susceptible d'être modifié d'après les observations recueillies par les chefs de corps, n'avait été adressé qu'aux seuls officiers désignés pour prendre part aux manœuvres.

„L'état-major général, dit *L'Echo de Paris*, sait que personne, en dehors de son cadre, ne pouvait connaître quatre des documents inscrits sur le bordereau”.

Ce même journal ajoute que tant que le capitaine Dreyfus est resté au ministère, de nombreux faits ont été relevés. Il confirme que depuis son arrestation les *fuites ont cessé*. Il fait, en outre, cette grave déclaration :

A l'époque des faits auxquels nous ne voulons faire qu'une simple allusion, le général de Boisdeffre, voyant le fruit de ses travaux annihilé par l'étranger, proposa des mesures de protection qui furent repoussées en haut lieu — dans la crainte de mécontenter nos „voisins”.

III.

De *Croix* van 9 Dec. gaf deze akte van beschuldiging:

L'acte d'accusation du capitaine Dreyfus.

Au moment même où M. Trarieux adressait cette lettre au ministre, le Syndicat faisait publier *in extenso* l'acte d'accusation dressé, en 1894, contre le capitaine Dreyfus par M. le commandant d'Ormescheville.

On ne sait qui a communiqué au Syndicat ce document secret. Me. Demange, dans une note à *L'Agence Havas*, déclare être complètement étranger à cette publication. Cette publication était si insolite, que tous ceux qui n'étaient pas dans les secrets du Syndicat crurent d'abord que le document était apocryphe. On apprenait le soir d'une manière certaine qu'aucun doute ne pouvait s'élever sur son authenticité. Certains passages cependant, disait-on au Parquet et à la préfecture de police, différaient du document réel.

Nous en donnons l'analyse.

La base de l'accusation.

Le 15 octobre 1894, le général Gonse remettait au commandant du Paty de Clam une lettre-missive écrite sur du papier pelure non signée et non datée établissant que des documents confidentiels avaient été livrés à un agent d'une puissance étrangère. En remettant au commandant cette pièce qui figure au dossier, le général ajoutait que par ordre du ministre de la Guerre, il ne pouvait dire comment elle était tombée en sa possession.

Cette lettre, „le fameux bordereau”, semblait avoir été rédigé par un officier d'artillerie. Sur cinq documents fournis à une puissance étrangère, trois avaient trait à cette arme.

Avant de charger M. du Paty de Clam de cette enquête, le général Gonse avait remis le 9 octobre à un expert, M. Gobert, la lettre missive incriminée avec des spécimens d'écriture de l'officier soupçonné, le capitaine Dreyfus. M. Gobert demanda tout d'abord le nom de l'officier dont il s'agissait et sur le refus de l'autorité militaire dit que „la lettre missive incriminée pourrait être d'une personne autre que la personne soupçonnée.”

L'attitude de M. Gobert ayant excité la méfiance, le document fut remis à M. Bertillon. Celui-ci, le 13 octobre au soir, donnait les conclusions suivantes: „Si l'on écarte l'hypothèse d'un document forgé avec le plus grand soin, il

appert manifestement que c'est la même personne qui a écrit la lettre et les pièces incriminées."

Le lendemain, 14 octobre, M. du Paty de Clam, délégué le jour même par le ministre de la Guerre, procédait à l'arrestation de Dreyfus. Nous citons *in extenso* sur ce point l'acte d'accusation.

L'arrestation.

En exécution de l'ordre de M. le ministre de la Guerre, en date du 14 octobre 1894, M. le commandant du Paty de Clam procéda à l'arrestation du capitaine Dreyfus.

Avant d'opérer cette arrestation, et alors que le capitaine Dreyfus, s'il était innocent, ne pouvait pas se douter de l'accusation formulée contre lui, M. le commandant du Paty de Clam le soumit à l'épreuve suivante; il lui fit écrire une lettre dans laquelle étaient énumérés les documents figurant dans la lettre missive incriminée. Dès que le capitaine Dreyfus s'aperçut de l'objet de cette lettre, son écriture, jusque-là régulière, normale, devint irrégulière, et il se troubla d'une façon manifeste pour les assistants. Interpellé sur les motifs de son trouble, il déclara qu'il avait froid aux doigts.

Or, la température était bonne dans les bureaux du ministère, où le capitaine Dreyfus était arrivé depuis un quart d'heure, et les quatre premières lignes écrites ne présentent aucune trace de l'influence de ce froid. Après avoir arrêté et interrogé le capitaine Dreyfus, M. le commandant du Paty de Clam, officier de police judiciaire, délégué, pratiqua le même jour, 15 octobre, une perquisition à son domicile. Cet officier supérieur n'ayant entendu aucun témoin, ce soin nous incombait, et, *en raison du secret professionnel et d'Etat qui lie M. le ministre de la Guerre*, l'enquête, dans laquelle nous avons entendu 23 témoins, fut aussi laborieuse que délicate.

L'enquête.

L'audition des témoins établit que pendant son passage à l'état-major général de l'armée, le capitaine Dreyfus s'était fait remarquer par ses allures étranges. On l'avait plusieurs fois trouvé seul à des heures tardives dans des bureaux autres que le sien. Il venait sans cesse travailler à des heures indues, de façon à être seul.

Il a été aussi remarqué par son chef de section que, pendant son stage au 4e bureau, le capitaine Dreyfus s'était surtout attaché à l'étude des dossiers de mobilisation, et cela au détriment du service courant, à ce point qu'en quittant ce bureau il possédait tout le mystère de la concentration sur le réseau de l'Est en temps de guerre.

La seconde expertise.

Le colonel Fabre et le lieutenant-colonel d'Aboville, chef et sous-chef du 4e bureau, furent frappés de la ressemblance qui existait entre l'écriture du bordereau et celle de Dreyfus.

Trois nouveaux experts furent désignés : MM. Charavay, Teyssonnières, Pelletier ; les deux premiers conclurent à la similitude d'écriture, le troisième, au contraire, „ne se croyait pas autorisé à attribuer à l'une ou l'autre, des personnes soupçonnées, le document incriminé.”

L'acte d'accusation relève les nombreuses contradictions de Dreyfus pendant l'enquête. Il dit tout d'abord qu'il croit reconnaître l'écriture d'un autre officier, puis il se rétracte. Plus tard il prétend être victime d'un *faussaire* qui a cherché à imiter son écriture. Il dit ensuite que l'ensemble de sa lettre ne ressemble pas à son écriture et qu'on n'a pas même cherché à l'imiter. Il insinue plus tard qu'il avait pu se livrer à des tentatives d'amorçage.

La Conduite de Dreyfus.

Le rapport signale l'irrégularité de la conduite du capitaine qui fréquentait un monde exotique et avait des relations peu avouables dont l'acte d'accusation donne *in extenso* le détail.

Dreyfus se posait en victime. Il prétendait que la mauvaise note donnée par le général examinateur à sa sortie de l'école de guerre, était due à sa race et à sa religion. L'acte d'accusation, en constatant que cette note était secrète, demande comment le capitaine a pu se la procurer.

En ce qui concerne les insinuations du capitaine Dreyfus sur des faits d'amorçage qui se pratiqueraient selon lui au ministère de la Guerre, elles nous semblent avoir eu pour objet de lui ménager un moyen de défense s'il était arrêté un jour porteur de documents secrets ou confidentiels. C'est sans doute cette préoccupation qui l'a amené à ne pas déguiser davantage son écriture dans le document incriminé. Par contre, les quelques altérations volontaires qu'il y a introduites ont eu pour objet de lui permettre de l'arguer de faux pour le cas plus improbable où le document, après être parvenu à destination, ferait retour au ministre par suite de circonstances non prévues par lui.

Arrivant au chapitre des pièces et des documents livrés à l'étranger, le rapport, bourré de détails circonstanciés, établit, avec faits à l'appui, la culpabilité du capitaine Dreyfus.

Autres documents.

Mais outre le bordereau, le général Gonse avait entre les mains d'autres documents auxquels il est fait allusion dans l'acte d'accusation.

Le dossier tenu secret mentionne les relations intimes de Dreyfus avec une personne étrangère, haut placée, qui le poussa à la trahison.

Le rapport de M. d'Ormescheville est muet sur les relations que le capitaine entretenait avec un attaché militaire étranger au cours de ses nombreuses absences non autorisées.

Il ne dit pas que le bordereau a été saisi chez un attaché militaire étranger en résidence dans une capitale voisine et avec lequel Dreyfus avait des relations.

L'Echo de Paris dit à ce sujet :

Le syndicat sait bien qu'il est impossible de divulguer un mot du dossier

sécret, et c'est pourquoi il insiste tant pour qu'une publicité lui soit donnée.

Les publications d'hier émanées du syndicat, et qui ne tendraient rien moins qu'à obtenir que le Conseil de guerre ne se réunit pas le 10 janvier, resteront lettre-morte; il n'y aura plus d'expertises à propos du bordereau.

Trois experts désignés par M. le général de Pellieux se sont prononcés. Trois autres experts commis par M. le commandant Ravary ont donné leur avis, — sans parler des experts qui ont instrumenté au procès Dreyfus: — il apparaît qu'à cet égard la justice militaire a accompli son devoir; il ne lui semblerait plus utile, nous assure-t-on, de recourir à une quatrième expertise, susceptible d'aboutir aux mêmes résultats que les trois autres.

Malgré les manœuvres du Syndicat, les débats commenceront le 10 janvier. Sans préjuger en rien de la décision future du tribunal militaire, nous croyons savoir que le gouvernement est bien décidé à en finir avec l'agitation soulevée par le Syndicat. Dès le jugement prononcé, des mesures sévères seront prises pour en éviter le retour.

Voegen wij hierbij, dat, gelijk de *Echo de Paris* 12 Jan. bemerkte, de akte van beschuldiging de „documenten” niet mededeelt; juist dáár zij geheimen bevatten en behandeling met gesloten deuren vorderden! Deze documenten en de getuigenissen van 27 getuigen veroorzaakten Dreyfus' veroordeeling met *algemeene* stemmen van den krijgsraad. — Men bewijst dus *niets* als men zegt: „deze akte toont niet *als* $2 \times 2 = 4$ de geheele schuld van Dreyfus aan.” De *geheime* documenten, de *geheime* 27 getuigen beslist en overtuigend.

IV.

Twee hoofdartikels van het Fransche R. K. Hoofdorgaan den *Univers* 13 Januari 1898.

L'acquittement.

Les gens qui sont mécontents de l'arrêt prononcé par le conseil de guerre disent avec une ironie dépitée: „C'était prévu!” Assurément. Depuis que M. Scheurer-Kestner, s'expliquant devant ses collègues les sénateurs, laissait comprendre de quelle manière il s'était laissé monter la tête, on devait prévoir la décision des juges. Lorsque lundi, devant le conseil de guerre, le même personnage déclarait n'avoir pas de preuves à fournir, nul ne pouvait douter du résultat.

D'ailleurs, en dehors des expertises faites sur les documents, un simple détail de la première enquête prouvait que Dreyfus est coupable. La scène qui se passa dans les bureaux du ministère de la guerre, quelques moments avant l'arrestation de Dreyfus, et qui est racontée par l'acte d'accusation lui-même, cette scène-là est typique. Invité à écrire, sous la dictée, une lettre reproduisant en partie

les termes du fameux bordereau, Dreyfu s'arrêta court, feignit d'avoir froid aux doigts et jeta la plume, qu'il refusa de reprendre. C'était le trouble du coupable qui se sent découvert. C'était l'aveu.

Et ses partisans, s'imaginant y trouver des arguments propres à faire douter de la justice, publiaient l'acte d'accusation où se trouvait mentionné un incident pareil, qui s'était passé devant plusieurs témoins !

Tous les égarements se seront produits dans cette prodigieuse machination, organisée cependant avec une rare fourberie et avec une audace suprême.

Quelles complicités n'a-t-elle pas rencontrées, depuis le commencement et au jour le jour, selon les hasards des affirmations, des démentis, des surprises, au milieu des coups de théâtre qui se succédaient ?

Les meneurs avaient bien choisi l'homme chargé d'attacher le grelot. Ils avaient discerné en M. Scheurer-Kestner le stupide orgueilleux, prêt à sacrifier sa considération personnelle, comme la paix publique, pour le plaisir de jouer un rôle bruyant. Dans son entourage, d'ailleurs, les dispositions étaient les mêmes. Ses parents le poussaient à se lancer pour réhabiliter un nouveau Calas et lui promettaient la gloire de Voltaire. La coterie protestante, se rendant compte qu'elle est solidaire de la coterie juive, s'engageait résolument dans le complot.

M. de Rodays ouvrait aux meneurs les colonnes du *Figaro*, qui racontait scandales sur scandales et publiait des pièces ramassées partout, invitant la foule à faire elle-même l'enquête. Et les badauds s'y mettaient avec ardeur, se passaient les *fac-simile* et s'improvisaient graphologues !

M. Zola pontifiait, en termes d'une ineffable godicherie. Il dépeignait M. Scheurer-Kestner impassible et serein, très serein en effet, „avec sa vie de cristal” sous le bras.

Chacun de son côté et à sa manière, MM. Clémenceau et de Cassagnac favorisaient l'entreprise. Du moins M. Clémenceau, adversaire déclaré de notre corps d'officiers, était dans son rôle. M. de Cassagnac avait dû imaginer une thèse spéciale : tout en défendant le commandant Esterhazy, et même en se montrant persuadé de la culpabilité de Dreyfus, il invoquait un vice de forme et réclamait la révision publique du procès. Ainsi, on aurait dû aller chercher le traître, le ramener à Paris et recommencer la procédure ! Suivant son habitude, le directeur de *l'Autorité* avait soin d'exiger une chose qu'il savait impossible.

Quel gâchis ! Ce vacarme a duré deux mois. Deux mois d'incohérence furieuse où le bon sens, la pudeur et le patriotisme subissaient toutes les atteintes ! Notre pauvre pays n'avait-il donc pas assez souffert dans sa foi, dans son prestige et dans ses espérances ?

L'acquiescement, prononcé à l'unanimité de juges dont la dignité est une leçon précieuse, a fait enfin échouer cet incroyable complot.

L'officier choisi comme victime par les conspirateurs n'est coupable que de fautes qui appartiennent à la vie privée. Il s'est livré longtemps à ses passions ; et des égarements déplorables ont fait de lui le jouet de haines féroces. Ce qu'il a souffert depuis deux mois peut bien être considéré comme une expia-

tion. On se souvient que sa femme, cruellement offensée, a jeté cependant, à l'heure de la terrible épreuve, un admirable cri d'oubli et de pardon.

Reste le colonel Picquart, l'organisateur du complot, hostile à ses chefs; restent Mathieu Dreyfus, l'avocat Leblois et quelques autres, sur lesquels la justice a fixé les yeux et presque déjà étendu la main. Le fantastique Scheurer-Kestner recueillera sans doute le bénéfice de l'inconscience, d'autant plus qu'il ne manquera pas d'en fournir une preuve complémentaire en posant de nouveau sa candidature à la vice-présidence du Sénat.

Le scandale n'est donc pas terminé; mais on a débarrassé le terrain. Avant qu'une autre tentative soit imaginée par la coalition judaïco-protestante (il faut nous y attendre), des mesures énergiques peuvent être prises.

Maintenant, le devoir est de relever l'esprit public, de parler raison, de rappeler aux bons citoyens leurs véritables intérêts et les besoins sacrés de la patrie. Nos ennemis n'habitent pas seulement au delà de la frontière. Contre les artisans de troubles, il n'y a de résistance victorieuse qu'au moyen d'une union faite de volontés éclairées, conscientes, maîtresses d'elles-mêmes. Nous aurons toujours assez de colère et d'enthousiasme; mais nous ne veillerons jamais trop à ne pas perdre la tête.

EUGÈNE TAVERNIER.

15 Januari 1898.

La lettre de M. Emile Zola.

Le légitime écœurement soulevé dans la conscience publique par la dernière et inqualifiable manifestation de M. Zola devait trouver un écho dans le Parlement; pendant qu'au Luxembourg les collègues de M. Scheurer-Kestner lui infligeaient le plus cruel désaveu, on flétrissait au Palais-Bourbon l'attitude scandaleuse du romancier dément.

On était venu, d'après l'ordre du jour, pour élire des questeurs et entendre l'habituelle harangue de rentrée de M. Brisson: les questeurs ont été désignés; M. Brisson s'est lamenté sur les noirs complots qu'il voit, de toutes parts, dirigés contre „le régime si bienfaisant de libre discussion” On attendait plus encore; il y a des dégoûts qu'il importe d'exprimer sans tarder.

C'est encore au comte Albert de Mun que revient l'honneur d'avoir provoqué, avec une éloquence et aussi avec une dignité et une mesure, applaudies sur tous les bancs de la Chambre, des déclarations et des explications, très courtes d'ailleurs, mais, destinées à donner satisfaction à la juste indignation du pays.

De cette discussion, trois points principaux semblent devoir être particulièrement retenus.

C'est d'abord l'assurance apportée par le président du conseil que les outrages accumulés par l'insupportable auteur de *Pot-Bouille* et de *Lourdes*, contre les chefs les plus justement respectés de notre armée nationale, seraient déferés à la justice — et cela est une première satisfaction à l'opinion publique révoltée quoique à vrai dire M. Emile Zola semble devoir aujourd'hui relever plus encore de l'asile Sainte-Anne que de la cour d'assises . . .

Il faut constater en outre combien se fait plus profond, chaque jour, le fossé creusé entre certains radicaux et les socialistes. M. Cavaignac s'est chargé de protester durement contre la singulière attitude de M. Jaurès qui avait trouvé l'heure propice pour rééditer les attaques quotidiennes de la plupart des organes de son parti contre „l'oligarchie militaire”, c'est-à-dire contre tous ceux chargés de commander et de conduire l'armée aux jours de danger national.

Il faut insister, enfin, sur un fait important, propre à accentuer la mauvaise foi de tous ceux qui créèrent l'agitation dangereuse, presque criminelle, de ces temps derniers; c'est M. Cavaignac, ancien ministre de la guerre qui l'a définitivement établi: après la scène émouvante, terrible, de la dégradation, Dreyfus a avoué au capitaine qui se trouvait près de lui avoir en effet livré des documents à une puissance étrangère, mais dans le seul but d'en obtenir d'autres, en échange

M. Cavaignac, il est vrai, reprochait au gouvernement de n'avoir pas, dès le début de la campagne organisée par les amis du condamné, produit publiquement le témoignage écrit de l'officier qui reçut cet aveu suprême, — et le président du conseil répondait avec raison que c'eût été là entreprendre une vérifiable révision du procès, telle que la réclamaient M. Scheurer-Kestner et ses amis.

Ainsi, la séance d'hier marquera comme une détente et un soulagement pour l'opinion publique; M. Méline et le général Billot ont obtenu un très grand succès en affirmant leur volonté de défendre, une fois pour toutes, les soldats de la France et les sentences successives rendues par deux conseils de guerre; la question ministérielle a été nettement posée, la Chambre a répondu par le vote, à une majorité de 166 voix, d'une motion de confiance; elle y a ajouté l'ordre du jour de M. de Mun engageant le gouvernement à prendre les mesures nécessaires pour mettre fin à la campagne entreprise contre l'honneur de l'armée.

.... M. Emile Zola est en droit de se féliciter: il a commis une mauvaise action de plus, on a parlé de lui; il aura la cour d'assises tant désirée! Sa lettre, publiée hier dans le journal de M. Clémenceau, mérite toutefois un post-scriptum; il lui reste aujourd'hui à accuser l'officier, qui rapporta les confidences du misérable dont les galons et l'honneur venaient d'être arrachés, d'avoir menti!

GABRIEL DE TRIORS.

